

Förutsättningar kring arbetsmarknadsinträde för ungdomar

- En enkätundersökning bland elever på praktiskt inriktade gymnasieprogram i Skåne

Anders Tegner

Sven Josefsson

Lunds Universitet

Socialhögskolan

Handledare: Håkan Johansson

Examinator: Tove Harnett

Abstract

The Purpose of this study is to analyze possible differences in the conditions of labor market entry for young people in Swedish High Schools. Differences in conditions for students are interesting to study with the knowledge that youth unemployment in Sweden today is quite high compared to many other European countries and that young people generally have a weaker position in the labor market than adults. The students who participate in the survey are between 18 and 20 years old and are attending the final year of a practical High School program. The reason for selecting this particular group to be studied is that statistics show that these youths to a greater degree are considered for employment directly after High School compared with youths who attend other types of High School programs. The latter instead have a tendency to proceed directly to university or college education. Any upcoming differences are analyzed by studying youths based on their sex and their parents' educational background. The analysis of the results used theories of the French sociologist Pierre Bourdieu's concepts of habitus and capital. The theories are used to try to understand trends in differences or similarities in sex and educational background.

The study used a quantitative method in which a survey has been conducted with the students. The number of respondents was 62 students, of which 31 were boys and 31 were girls. Based on their parents' educational background the study had access to 27 students who had at least one parent with a university or college background, while 25 students had parents with high school or elementary school as their highest educational background. The results of the survey have been compiled and hypothesis tested by the analytical program SPSS (Statistics Package for the Social Sciences). In total, 15 hypotheses were tested in the program where all but four were falsified. Although the results did not show significant differences between groups, there are certain tendencies for differences, especially in sex. In particular, differences by gender are shown in the question regarding how much they are looking forward to start working after graduating school. Also, questions regarding them having known for a long time what they want to work with after school and if they might consider taking any kind of job after school to avoid unemployment show differences. Differences based on parents' educational background were noticed more in the question if they wish to work with something similar to their parents.

Keywords: Youth unemployment, conditions, gender, educational background, habitus, capital

Förord

Vi vill tacka alla som deltagit i vår undersökning och gjort uppsatsen möjlig. Vi vill även rikta ett stort tack till Lars Wahlgren för all hjälp med SPSS och vår handledare Håkan för goda råd och stöd.

Tack

Anders & Sven

Innehåll

1. Inledning.....	6
1.2 Syfte.....	10
1.3 Frågeställningar	10
1.4 Definition av ungdomsarbetslöshet	10
1.5 Definition av begreppet arbetslös	12
1.5.1 Ungdomsarbetslösheten i Sverige.....	12
1.5.2 Ungdomsarbetslöshetsstatistikens begränsning	13
2. Teori	13
2.1 Habitus.....	14
2.2 Symboliskt kapital	15
2.3 Kulturellt kapital.....	16
2.4 Socialt kapital	16
2.5 Ekonomiskt kapital.....	17
2.6 Utbildningskapital och ” kulturell reproduktion”	17
3. Metod	18
3.1 Val av metod.....	18
3.2 Urval/avgränsning	18
3.3 Enkäten	19
3.4 Metodens förtjänster och begränsningar.....	20
3.5 Bortfall.....	21
3.6 Metodens tillförlitlighet.....	22
3.6.1 Reliabilitet.....	22
3.6.2 Validitet.....	22
3.7 Etiska överväganden.....	23
4. Resultat och analys.....	25
4.1 Population.....	25
Tabell 4.1.2 Föräldrarnas utbildningsbakgrund	26
4.2 Resultathypoteser.....	27
4.2.1. Hypoteser kring att läsa böcker utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund: .	27

4.2.2 Hypoteser om omgivningens påverkan i valet av gymnasieutbildning, utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund	29
4.2.3 Hypotes om erfarenhet av att ha eller ha haft arbete med lön utifrån kön.....	31
4.2.4 Hypoteser om oro för att inte få arbete efter gymnasiet utifrån kön och utbildningsbakgrund.	32
4.2.5 Hypoteser kring att få ett arbete direkt efter gymnasiet utifrån kön och föräldrarnas utbildningsbakgrund	34
4.2.6 Hypoteser kring om ungdomarna länge har vetat vad de vill arbeta med efter skolan, utifrån kön och föräldrarnas utbildningsbakgrund	36
4.2.7 Hypoteser kring inställning till arbete utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund	38
4.2.8 Hypoteser kring elevernas inställning till att följa sina föräldrars yrkesmässiga val utifrån kön och utbildningsnivå.	40
5. Diskussion	42
6. Referenslista:	47
7. Bilagor	51
7.1 Bilaga 1- Informationsblad till elever	51
7.2 Bilaga 2- Informationsblad till skola	52
7.3 Bilaga 3- Enkät	53

1. Inledning

Kapitlet inleds med uppsatsen problemformulering, för att sedan gå vidare med uppsatsens syfte och frågeställningar. Avslutningsvis beskrivs olika definitioner av ungdomsarbetslöshet genom att titta på bakgrund samt att vi försöker klargöra svårigheter och otydligheter kring statistiken för ungdomsarbetslösheten i Sverige.

1.1 Problemformulering

Ungdomars inträde på arbetsmarknaden skulle kunna ses som en följd av olika faktorer såsom deras vilja att börja arbeta, vilket arbetsutbud som finns, arbetsgivares vilja att anställa samt efterfrågan på arbetskraft (Åslund 2006).

Det första försöket till ett arbetsmarknadsinträde för många ungdomar är när de har lämnat gymnasieskolan. Separationen från skolan kan nog för en del ungdomar skapa en känsla av att man "kastats" ut i en annorlunda verklighet. I samhällets ögon ska man bli "vuxen" för första gången och till stor del skapa förutsättningar för att kunna stå på egna ben. En möjlig trygghet som många tidigare har sett i form av skolan finns inte längre kvar att luta sig emot. I den nya världen måste egna beslut och handlingar som avgör ens direkta eller långsiktiga framtid fattas för första gången. Det är rimligtvis väldigt individuellt hur en persons framtid kommer stakas ut. En del menar säkert att det är ett fritt eget val som avgör. Dessa valen kan bland annat arta sig i om man ska bo kvar hemma eller åka ut och resa under en längre tid. Andra ser valmöjligheter i arbete, studier eller eget boende. Olika val som blir avgörande för en persons direkta framtid. Valen kan verka självklara för många och ses som en naturlig fas i livet. Det är dock inte säkert att det är lika självklart för alla.

Christian Brzinsky-Fay (2007) som har studerat arbetsmarknadsinträde under fem år i tio europeiska länder menar att övergången mellan skola och arbete är en kritisk period i livet för unga människor, eftersom det för många är deras första tillträde till arbetsmarknaden. Övergången från skolan bör ses som något mer än bara en enskild händelse utifrån flera skäl. Att bara hitta ett arbete kan vara en ganska tidskrävande uppgift, vilket kan kombineras med andra osäkerheter som kan dyka upp under denna tid för ungdomar, som redan präglas av behovet av att ta andra viktiga beslut i livet som kan vara att lämna sitt hushåll eller att bilda en egen familj. Dessutom bör ställning tas kring att arbetsmarknaden för ungdomar är inte

lika väl skyddad för dessa ungdomar som hos äldre, hos ungdomar är arbetsmarknaden känsligare för socioekonomiska förändringar. Resultatet av Brzinkys-Fays studie visade vissa tendenser mot en större osäkerhet över perioder för ungdomar vid arbetsmarknadsinträde i länder med mer väletablerade system för utbildning, samt något högre integreringsmöjligheter för ungdomar i länder med något lägre utvecklat utbildningssystem. Författaren menar sammanfattningsvis att insatser för att stödja ungdomar vid övergången från skola till arbetsmarknadsinträde bör baseras utifrån nationell situation då förutsättningar varierar kraftigt mellan länder (ibid.)

Tankar och visioner om framtiden ser rimligtvis olika ut från ungdom till ungdom. I relation till framtid vill i denna uppsats fokusera kring ungdomars arbetsmarknadsinträde efter gymnasiet. I boken *Ungas arbetslöshets ansikten* (2001) skriver Verica Stojanovic om olika typer av inställningar till arbete bland ungdomar. Författaren skiljer framförallt vid huruvida ungdomar har hög eller låg arbetsmotivation samt vilken syn de har i förhållande till sin egen sysselsättning. Antingen har de det som Stojanovic kallar för en "självutvecklande syn" där en process sker från en fixerad identitet till en lösgjord identitet, där störst fokus ligger på sig själv som individ. Eller så utgår de från en "instrumentell syn" som är mer ett traditionellt synsätt där de inte involverar sig själv så mycket i sitt arbete och har en svagare ego-involvering i förhållande till arbete. Arbetet är snarare en nödvändighet än något som är till för att utveckla en som person (Stojanovic 2001). Utifrån att utvecklas och att växa som person skriver Gunnel Jacobsson i sin avhandling *On the threshold of adulthood* (2005) att bli en mognare person är en process som ger starten av vuxenlivet och att denna utveckling kan beskrivas i tre förutsättningar. Dessa tre är att få möjlighet att kunna bli "någon", ha förmågan till att kunna ändra perspektiv samt att se sig själv i ett större sammanhang i en social kontext (Jacobsson 2005).

Som beskrivs senare i delen om definition av ungdomsarbetslöshet av uppsatsen är det ett relativt stort antal ungdomar som hamnar i arbetslöshet. I avhandlingen *Den dubbla vanmaktens logik* (2009) skriver Anna Angelin om vad det är som skiljer ungdomsarbetslöshet från annan arbetslöshet. Den stora skillnaden är att om en person som inte är ungdom förlorar ett jobb får de ofta en försämrad ekonomi och livet får en större upplevd förändring än vad det blir för en ungdom som aldrig haft ett fast jobb tidigare. Därmed inte sagt att konsekvenserna för ungdomar skulle vara mindre, tvärtom är det mer riskfyllt att hamna i den inaktivitet som ungdomsarbetslöshet kan medföra. Omvänd dygnsrytm och passivisering är några av riskerna med långvarig ungdomsarbetslöshet. Även

avsaknaden av det sociala liv som ett arbete medför är något negativt (Angelin 2009). Oskar Nordstöm Skans skriver vidare om ungdomsarbetslöshet påverkan i en rapport från IFAU *Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?* (2004) där studier visar på att ungdomar som blir arbetslösa direkt efter gymnasiet har en betydligt större risk att vara arbetslösa under en längre tid jämfört med de som får in ett fot på arbetsmarknaden tidigt. Det finns fler olika anledningar till att ungdomar som blir arbetslösa drabbas av långvariga negativa effekter. Man kan tänka sig att de förlorar värdefull kompetens, dels genom att de inte får någon arbetslivserfarenhet under den period de är arbetslösa, men också att de förlorar vissa förmågor som de skaffat sig i skolan om de inte får använda sig av dessa relativt direkt efter gymnasiet (ibid.) Ett oroligt inträde i arbetslivet har allvarliga välfärdskonsekvenser för unga människor, däribland en högre risk för fattigdom och försämring av deras mänskliga och sociala kapital (Kolev & Saget 2005).

En studie i Norge av har analyserat möjligheterna vid arbetsmarknadsinträde för ungdomar med låga eller medelhöga betyg i allmän utbildning i Norge. Detta är ungdomar som inte har sökt sig till högre studier. Analysen fokuserar på att studera effekter av kompetens, betyg och bakgrund. De har tittat på vilka faktorer som bidrar till framgång vid arbetsmarknadsinträde hos denna grupp av ungdomar. Samt vilka faktorer som försvårar möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden. Studiens resultat visar att både uppnådda egenskaper, ”meriter”, såsom betyg och kompetens samt tillskrivna egenskaper såsom etnisk bakgrund, är viktiga för deras möjligheter vid arbetsmarknadsinträde. De olika förutsättningar ungdomarna har påverkar deras ställning vid arbetsmarknadsinträde. Högre ”meriter” ger bättre förutsättningar samt vissa bakgrundsfaktorer ger inverkan då exempelvis första generationens invandrare har större framgång jämfört med vad de som räknas som andra generationens invandrare har. Även de som räknas ha inhemsk bakgrund hade större framgång vid arbetsmarknadsinträde än vad de med utländsk bakgrund hade (Støren, Opheim & Helland 2009).

Med tanke på vilka konsekvenser långvarig arbetslöshet kan få för ungdomar samt att det kan finnas skillnader mellan inställningar till arbete bland ungdomar, vill vi undersöka om det finns skillnader när det gäller vilka förutsättningar ungdomarna har för att ta sig in på arbetsmarknaden. Med förutsättningar avser vi att undersöka ungdomarnas förväntningar kring framtida utsikter kopplat till varje ungdoms inre och yttre förutsättningar. Dessa förutsättningar kan till exempel kopplas till varje ungdoms bakgrund, historia och resurser,

men även vilken omgivning varje ungdom befinner sig i samt vilka ideal och ambitioner de lever under. Vid en jämförelse utifrån kön finner vid detta intressant då statistik år efter år visar att tjejer presterar bättre än killar betygmässigt i skolan (HSV 2008:20).). Denna statistik skulle kunna vara ett argument för att det finns vissa mönster på olikheter i förutsättningar och kapital bland killar och tjejer för att klara och utföra skolarbetet, . Går det då att urskilja någon olikhet när det kommer till förutsättningar utanför skolan, vid ett arbetsmarknadsinträde. Eller är det andra faktorer som utbildningsbakgrund som är avgörande för vilken påverkan förutsättningar har vid ett arbetsmarknadsinträde?

Det aktuella för oss blir att undersöka förväntningar och förutsättningar kring arbetsmarknadsinträdet. Huruvida detta sedan överensstämmer med den faktiska handlingen efter skolan, blir svårt för oss att undersöka eftersom vi av tidsskäl inte har möjlighet att följa upp dessa ungdomars framtida ”handlingar”. Förväntningar kring ett arbetsmarknadsinträde är dock något som vi tror målgruppen (sista års gymnasielever) har mer och mer börjat utveckla eftersom skoltiden för dem börjar gå mot sitt slut. Det kan hända att en del av de ungdomar vi undersöker redan har viss arbetslivserfarenhet, men denna erfarenhet är troligtvis till största del från korta vikariat, extra jobb eller sommarjobb. Det går att argumentera för att det redan då har haft ett arbetsmarknadsinträde, men vi vill i undersökningen avse inträdet efter gymnasieskolan, vilket då blir ett nytt inträde för samtliga ungdomar oavsett tidigare erfarenhet eller inte. Detta första inträde utanför skolan är alltså det vi inriktar oss emot.

Det är statistiskt bevisat att en stor andel av de ungdomar som slutar gymnasiet ifrån de treåriga teoretiska programmen fortsätter direkt till högre studier (IFAU 2004:13). Med detta i åtanke avser vi därför att undersöka de ungdomar som istället håller på att avsluta ett praktiskt inriktat gymnasieprogram. Detta då de är ungdomar som till större utsträckning blir aktuella för ett arbetsmarknadsinträde direkt efter gymnasiet

1.2 Syfte

Syftet med vår undersökning är att analysera dessa ungdomars förväntningar kring ett närliggande arbetsmarknadsinträde. Det blir även aktuellt att försöka analysera ungdomarnas inre och yttre förutsättningar för arbetsmarknadsinträde, vilket bör vara något som varierar.

1.3 Frågeställningar

Går det att urskilja några mönster som är speciella för unga tjejer respektive unga killar när det kommer till vilka förutsättningar de har för att hantera ett kommande arbetsmarknadsinträde?

Går det att urskilja några mönster i förutsättningar vid ett arbetsmarknadsinträde bland ungdomarna när det kommer till vilken utbildningsbakgrund deras föräldrar har?

1.4 Definition av ungdomsarbetslöshet

Även om det finns delade meningar inom forskningen kring huruvida ungdomsarbetslöshet är ett stort samhällsproblem eller inte, så är det ett faktum att ungdomar generellt har en svagare position på arbetsmarknaden än vad många vuxna, vilka redan har en etablerad plats där. Vid många arbetsplatser finns en ”sist in och först ut” metod, vilket är något som försvagar ungdomars position. Det blir svårt för en ung människa att behålla ett jobb eftersom det är hon som får gå först vid nedskärningar. Erfarenhet kan ofta ses som en bättre egenskap än exempelvis ungdomlig energi. En arbetsgivare vill ogärna chansa och anställa en ung oerfaren person om det finns ett alternativ i en erfaren äldre person (TCO 2010).

I Sverige har vi idag en relativt hög ungdomsarbetslöshet i jämförelse med många andra europeiska länder, medan den övriga arbetslösheten är relativt låg i jämförelse (Finanspolitiska rådet 2009). Fast exakt hur hög ungdomsarbetslösheten i Sverige är inte alltid enkelt att helt fastställa. Beroende på hur man räknar olika grupper av ungdomar kan siffror

variera väsentligt och inom media och politiken florerar många olika siffror beroende på vad som vill belysas. Den officiella statistiken som statistiska centralbyrån (SCB) använder sig av är dock den som vi väljer att presentera. Detta är en statistik som under de senaste åren fått nya förutsättningar eftersom en ny form av mätning antogs i oktober år 2007 (inofficiellt togs beslutet om förändringen redan år 2005, men tillämpades först år 2008). Anledningen till förändringen var att SCB gick över till att använda sig av en internationell mätstandard framtagen av International Labor Organization. Det kan, som vi nedan kommer beskriva, gå att ifrågasätta den nuvarande använda statistiken om den egentligen är helt rättvisande för åldersgruppen, men en av huvudtankarna med förändringen var att det skulle vara lättare att jämföra Sverige med andra länder då man nu använder sig av samma mätinstrument (SCB, 2009).

Det som främst har påverkat statistiken kring ungdomsarbetslöshet med den nya mätmetoden är att de studerandes medverkan nu ses på ett annorlunda sätt än tidigare. För att förklara studenters nya kategorisering behövs indelningen av *arbetskraft* och *ej i arbetskraft* klargöras. Detta kommer vi göra med hjälp av statistik från arbetskraftsundersökningarna (AKU), som är en undersökning som genomförs av statistiska centralbyrån (SCB 2010). I AKU undersöks hur många som ingår i arbetskraften i Sverige, vilka som står utanför arbetsmarknaden och hur det ser ut för olika åldrar samt skillnader mellan män och kvinnor. AKU delar in befolkningen i åldrarna 15-24 (alltså den del av befolkningen som ses som ungdomar) i två kategorier, *arbetskraft* och *ej i arbetskraft*. I kategorin *arbetskraft* ingår: sysselsatta och arbetslösa där majoriteten av naturliga skäl ingår i gruppen sysselsatta. I *ej i arbetskraft* ingår: heltidsstuderande, hemarbetande, värnpliktiga, pensionärer och långtidssjuka. Det finns även en grupp som kallas för latent arbetssökande inom *ej i arbetskraft*. Det är personer som kan tänkas kan och vill arbeta, men inte aktivt söker arbete just nu. Det som förändrat statistiken kring studenter är att de tidigare ingick enbart i gruppen *ej i arbetskraft*, men numera kan en student ingå i gruppen *arbetskraft* men enbart om de aktivt söker arbete. Gör de det ses de i statistiken som arbetslösa. Detta har lett till att statistiken för ungdomsarbetslöshet kan ses som delvis missvisande. De som tidigare inte sågs som arbetslösa gör numera det, trots att det bara är kategoriseringen som har förändrats. Exempelvis räcker det för en heltidsstudent att söka ett arbete för att definieras som arbetslös, tidigare var de fortfarande utanför statistiken som student även om de sökte arbete vid sidan av studierna.

1.5 Definition av begreppet arbetslös

Tidigare i texten har vi tagit upp AKU:s uppdelning av *arbetskraft* och *ej i arbetskraft* men hur lyder definitionen av en person som är arbetslös? I *Social Rapport 2010* tar de upp AKU:s definitioner av öppet arbetslös, arbetskraft och utanför arbetskraften. Definitionerna behövs för att kunna förstå vad det innebär att vara arbetslös, både för privatpersonerna det handlar om men också för att förstå hur indelningen och statistikberäkningarna genomförs.

Öppet arbetslös enligt AKU: 1) de som under mätveckan inte var sysselsatta men ville och kunde arbeta och hade sökt arbete eller skulle ha sökt arbete men var tillfälligt förhindrade att söka under de senaste fyra veckorna; 2) personer som skulle börja ett nytt arbete inom fyra veckor (Social Rapport 2010).

Arbetskraft: Till *arbetskraften* hör de som enligt AKU under mätveckan antingen var sysselsatta eller arbetslösa. Arbetskraftsdeltagandet kan också uttryckas som andel av befolkningen 16–64 år (fr.o.m. 2005 15–74 år). (ibid.)

Utanför arbetskraften: är samma kategori som *ej i arbetskraft*, det vill säga heltidsstudenter, långtidssjukskrivna, värnpliktiga, pensionärer och hemarbetande. Återigen så har förändringen av mätmetod påverkat resultatet för ungdomsarbetslöshet, studenter som söker arbete ingår i arbetslöskategorin (ibid.).

1.5.1 Ungdomsarbetslösheten i Sverige

Den senaste sammanställda statistiken av ungdomsarbetslösheten från ett helt år är från 2010 och beräknad utifrån åldrarna 15-24 år: Den totala befolkningen i åldersgruppen är 1 246 000 personer där 641 000 (51,5%) räknas i arbetskraften och av dem är 162 000 ungdomar arbetslösa (25,2%), vilket blir den officiella siffran för ungdomsarbetslöshet över 2010 (SCB, 2010).

1.5.2 Ungdomsarbetslöshetsstatistikens begränsning

Vid sammanställning av ungdomsarbetslöshetsstatistiken för ett helt år får man var medveten om delar av statistikens begränsningar. Detta då många ungdomar har så kallade tidsbegränsade arbete samt att det är en stor säsongsvariation under året som avgör hur hög ungdomsarbetslösheten är. Därför tenderar ungdomsarbetslösheten till exempel att minska under feriemånaderna i juni, juli och augusti för att sedan öka under övriga månader (SCB 2010). Ifrågasättande av statistikens mätning kan framförallt göras när det gäller om de heltidsstuderande ungdomar som aktivt söker arbete, men inte får något, bör räknas som arbetslösa. Detta då de flesta troligtvis inte söker mer än ett extraknäck eller deltidsjobb på grund av att många redan har en heltidssysselsättning i sina studier. Det går även att argumentera för att de latent arbetssökande bör inkluderas som arbetslösa då det möjligtvis på grund av olika förutsättningar eller problem inte själv aktivt söker att arbete. Ytterligare ett argument skulle kunna vara att man borde räkna alla det som vill arbeta, både de som söker och det som inte aktivt söker. Skulle man göra det skulle arbetslöshetsciffrorna bland ungdomarna självklart öka drastiskt från de angivna 25,2 % från år 2010, men precis som vi nämnde tidigare finns det olika sätt att använda sig av statistiken beroende på vad man vill belysa.

2. Teori

I undersökningen avser vi att analysera ungdomars förutsättningar kring arbetsmarknadsinträdet efter gymnasiet. Som vi beskriver i problemformuleringen menar vi att förutsättningar har en mångsidig betydelse så som inre och yttre förutsättningar. Detta då varje ungdom har en egen bakgrund, historia och resurser som sannolikt har påverkan på deras val och handlingar. Även den omgivning ungdomarna befinner sig i form av till exempel vilka ideal och ambitioner de lever under kan också ha inverkan i ungdomarnas väg till arbete. Vid sökning av litteratur kring förutsättningar fastnade vi för den franske sociologen Pierre Bourdieus teorier om habitus och kapital. Detta då dessa teorier kan ge en viss förståelse på ”inre och yttre förutsättningar” som vi menar kan ha påverkan på ungdomarna vid arbetsmarknadsinträdet. Bourdieu vill övergripande med sina teorier gestalta att det finns en uppsättning av strukturer i samhället som påverkas av inre normer och

värderingar hos varje människa. I avhandlingen *Välja eller hamna* (2005) beskriver författaren Charlotte Skawonius att det är svårt att ta Bourdieus olika begrepp ur sitt sammanhang. Ett urval av de kapital-begrepp vi menar är mest överförbara till vår undersökning kommer vi istället göra senare till analysdelen av uppsatsen. Vi börjar därför nedan kortfattat försöka beskriva var och en av Bourdieus övergripande kapital-begrepp.

2.1 Habitus

Ett av Pierre Bourdieus centrala begrepp är habitus. Bourdieu menar att habitus är något som formar våra liv då det är ett socialt bildat tillstånd som vi inte bara bär på som individer utan också ständigt deltar i. Det sociala tillståndet hos människor är något som formar våra liv samt till viss del ger avgörande konsekvenser för vår framtid. Habitus hos människor är ständigt under förändring då nya möten i socialt samspel påverkar oss. Att till exempel träffa andra människor med ett annat habitus än ens eget kan påverka ens eget förhållningsätt till sitt eget habitus. Detta då människor ständigt medvetet eller omedvetet påverkar varandra i sociala samspel. Bourdieu menar vidare att människor ideligen använder sina individuella och kollektiva erfarenheter som verktyg för att hantera livet. I det dagliga livet kan de exempelvis beskrivas i hur vi rör oss, vad vi äter, vilka gester vi använder samt vilka varuönskemål vi väljer när vi handlar. Alla detta till synes vardagliga rutiner är formade av dessa erfarenheter. Bourdieu beskriver att de dagliga valen som människan ständigt ska hantera inte är helt individuella utan snarare styrt av ett socialt system. Detta då vi påverkas av att vissa former av habitus i samhället är mer accepterade och legitima än andra (Skawonius, 2005).

Habitus bestämmer skillnaden mellan bra och dåligt, gott och ont, distingerat och vulgärt osv. men denna skillnad är inte alltid densamma. Så kan till exempel ett visst beteende eller en viss tillgång framstå som distingerad för den ene, pretentiös eller skrytsam för den andre och vulgär för den tredje. (Bourdieu, 1999 s, 19).

Citatet beskriver väl hur habitus inte är något bestående eller entydigt. Det väsentliga är vilken position en person är knuten till i samhället. Under vilket sätt de uppträder och fungerar avgör hur de kan påverkas. För att beskriva dessa former av påverkan använder Bourdieu begrepp av olika typer av vad han kallar kapital hos människor. Varje människa har kopplat till sitt habitus tillgång till olika kapital i sitt liv (Ylvisaker, 1994). Habitus går också

att starkt koppla till förhållanden och motsättningar mellan könen i den sociala ordningen. Vad som anses höra samman som en kvinnlig eller manlig ordning inom sitt habitus (Bourdieu, 2004).

2.2 Symboliskt kapital

Vad som är exakt vilket kapital är ibland svårt att kategorisera eftersom de ofta blir påverkade utav varandra. Symboliskt kapital påverkar exempelvis både det ekonomiska och det kulturella kapitalet. Det symboliska är, som det låter, symboliskt. Det är något som har ett erkänt värde men ofta är outtalat, exempelvis Bourdieus studier på Kabylerna i Afghanistan där ekonomi tog sig ett annat uttryck än vad vi är vana vid i västvärlden. Hos kabylerna var heder och utbyte av gåvor det som fungerade som ekonomi. En gåva förväntades besvaras, men i vilken form eller när är osäkert. Det skapar en situation där mannens heder fungerar som symboliskt kapital, en man av heder återgäldar alltid en gåva (Broady, 1988). Bourdieu förklarar sig genom att benämna individer och sociala grupper som ”agenter” med mer eller mindre tillgång av perceptionskategorier som menas med ett högt värde eller status.

Olika egenskaper (dvs olika kapitalarter: fysiskt, ekonomiskt, kulturellt, socialt kapital) förvandlas till symboliskt kapital när de uppfattas av sociala agenter med perceptionskategorier som gör att de kan känna igen dem (urskilja dem) och erkänna dem, tillskriva dem ett värde (Bourdieu, 1999 s, 97).

Som Skawonius skriver kan symboliskt kapital inte existera på egen hand utan är beroende av andra former av kapital. Exempelvis om en man med högt anseende och heder ger en gåva till en person med lägre anseende så får den gåvan ett större ekonomiskt kapital tack vare den symboliska aspekten i handlingen. Det symboliska kapitalet är i exemplet sammanvävt med det ekonomiska. På samma sätt skulle värdet minska om en person med stort förtroende missbrukar sin makt för egen vinnings skull, det symboliska kapitalet devalveras (Skawonius, 2005).

2.3 Kulturellt kapital

Kulturellt kapital kan beskrivas som vad vi gör för att passa in i den kultur som finns i det samhälle vi lever i samt vilken kunskap vi besitter eller skaffar oss för att nå upp till de normer som existerar där. Kulturellt kapital kan enligt Bourdieu påverka vårt synsätt genom att vi gärna upphöjer de som är ”lärda” och ser utbildning som något fint och bättre. Bourdieu beskriver kultur som det som är knutet till samhällets makthierarkier de som anses lite finare och mer belevade (Broady, 1988), ofta människor som är lärda inom utbildningens eller konstens värld. Denna kultur är den som räknas när det gäller att skapa framgång i livet, att klättra uppåt på samhällsstegen kräver en underkastelse av denna kultur. Utbildning har en särskild roll i det kulturella kapitalet, inom utbildningsväsendet skapas och bibehålls det kulturella kapital som finns. Utbildning har en viss status och delar in människorna i olika klasser. De som är utbildade ses i samhället som lite bättre än de som inte är utbildade, de som är högt utbildade ses som bättre än de som är lägre utbildade. Det finns förväntningar på hur man ska bete sig och vad som är rätt och fel inom utbildningens kulturella kapital. Utbildning skapar en viss sorts människor precis som en annan sort skapas av att inte utbilda sig.

2.4 Socialt kapital

Bourdieu's syn är att en person får tillgång till socialt kapital när hon är medlem i ett socialt nätverk eller i en grupp som har någon form av gemensamma sociala tillgångar. Dessa tillgångar ger ett erkännande och trygghet som stöd till för varje enskild individ inom gruppen. Det sociala kapitalet hos personer är ständigt under förändring. Människor behöver ständigt underhålla sina relationer med personer eller grupper för att bibehålla kontakter och förbindelser som tidigare har skapats. Relationerna måste även vara ömsesidiga och kunna ge bekräftelse på att de är hållbara. Att ha kunskap om vad en verklig förbindelse är och hur den ska kunna skaffas samt hållas kvar är en viktig förutsättning för att en människa att kunna bygga på sitt sociala kapital. Det ses som en naturlig del av människor att söka utbyte av sociala kontakter och förbindelser mer eller mindre aktivt. Hur framgångsrik man är på att bygga dessa samt hur ”socialt eftertraktade” ens förbindelser och kontakter är, avgör hur högt det sociala kapitalet blir hos en person (Skawonius, 2005).

“Social capital is the aggregate of the actual or potential resources which are linked to possession of a durable network of more or less institutionalized relationship of mutual acquaintance and recognition - or in other words, to membership in a group - which provides each of its members with the backing of the collectivity-owned capital, a "credential" which entitles them to credit, in the various sense of the word (Bourdieu, 2011 s, 88).

2.5 Ekonomiskt kapital

Med ekonomiskt kapital menas det som kan kopplas till pengar och ägande i olika former. Det går även att koppla ekonomiskt kapital till kulturellt och socialt kapital. Exempelvis kan kulturellt kapital övergå i ett ekonomiskt kapital när det gäller utbildning och socialt kapital kan i form av titlar och befattningar övergå i ett ekonomiskt kapital (Skawonius, 2005). En människas resurs av ekonomiskt kapital kan även beskrivas med hennes materiella tillgångar samt vilken kännedom hon har om ekonomins spelregler i samhället (Broady, 1988).

2.6 Utbildningskapital och ” kulturell reproduktion”

Med kulturell reproduktion beskriver Bourdieu hur sociala institutioner som till exempel skolan bidrar till att vidmakthålla sociala och ekonomiska orättvisor i samhället. Ungdomarna i skolan blir påverkade av inlärd värderingar, attityder och vanor. Skolan förstärker dessa kulturella synsätt och värderingar som ungdomarna tidigt i livet har fått lära sig. Detta påverkar sedan ungdomarna och när de lämnar skolans värld kommer dessa värden begränsa eller förstärka deras möjligheter. Kulturella olikheter bland ungdomarna ligger bakom variationer i vad som är gott tycke och god smak. Bourdieu menar att barn från lägre socialgrupper eller minoritetsgrupper hamnar ofta i en svagare ställning eftersom de har utvecklat ett sätt att föra sig och prata som inte överensstämmer med det sättet högre socialgrupper har, vilket är de dominerande inom skolans värld. ”Arbetarbarnen” hamnar istället i en främmande kulturell miljö, vilket gör att det inte bara blir mindre motiverade till att prestera i skolan utan de riskerar också att bli missuppfattade då deras ”sätt” inte är förenligt med hur lärarna agerar (Giddens, 2003).

3. Metod

3.1 Val av metod

Claes Levin skriver i boken *Forskningsmetodik* (2008) att teorin bakom frågeformulär/enkäter är att större populationer kan studeras genom att man ställer frågor till ett urval av individer som antas representera denna grupp (Levin, 2008). Det var utifrån ett sådant resonemang vi valde att använda oss av enkäter till vår undersökning. Avsikten var att få ett bredare urval för att kunna göra jämförelse mellan olika grupper. I vårt fall utgår vi från att vår målgrupp är representerade av de som deltar i undersökningen eftersom vi aktivt sökt upp just denna grupp. Målgruppen är de ungdomar som till större del i närliggande framtid har ett arbetsmarknadsinträde att se fram emot.

Enkäter grundas på förmodanden om att den tillfrågade är en tillförlitlig person som ger en objektiv information om sina värderingar, attityder och uppfattningar utifrån det som är undersökningens syfte (ibid). Ahrne och Svensson skriver i boken *Handbok i kvalitativa metoder* (2011) om vilka nackdelar det finns med att använda sig av kvantitativ metod. De menar att det inte går att beskriva social interaktion, hur makt utövas, beslut fattas, hur människor lär känna varandra och så vidare. Vi håller med författarna att kvantitativ metod är begränsad när det gäller att komma in på djupet av personernas uppfattning, värderingar och attityder. Vi menar dock att utifrån de förutsättningar vi har haft främst genom tiden som har varit till förfogande till uppsatsskrivandet är en enkätundersökning lämplig just för att få tillgång till bredare population vid jämförelse.

3.2 Urval/avgränsning

Vår undersökningspopulation är ungdomar i åldern 18-20 år som går sista året på en praktiskt inriktad gymnasieutbildning och inom en snar framtid kommer bli aktuella för arbetsmarknaden. En av anledningarna till att vi valt att avgränsa oss till just de här ungdomarna är att de praktiskt inriktade gymnasieeleverna till större grad är aktuella för ett arbetsmarknadsinträde jämfört med de som går de mer högskoleförberedande gymnasieprogrammen. Detta eftersom det är statistiskt bevisat att en stor andel av dessa

ungdomar går direkt över till högre studier efter gymnasiet. Utifrån tillgänglighet tror vi också att sista års gymnasielever är enklare att få tag på i grupp, jämfört med ungdomar som redan har slutat gymnasiet. Dessa ungdomar utanför skolan är svårare att ”fånga” då det rimligtvis är mer utspridda i samhället. I boken *Samhällsvetenskapliga metoder* (2011) beskriver författaren Alan Bryman detta som ett bekvämlighetsurval som många gånger kan vara beroende av just tillgänglighet (Bryman, 2011). För oss är inte bekvämligheten i sig det intressanta, men den begränsade tidsaspekten gör att urvalsgruppen lämpligast är relativt enkel att få tag på. Utifrån våra frågeställningar valde vi att dela ut vår enkät på praktiska utbildningar som domineras av killar eller tjejer som grupp. De flesta av de praktiskt inriktade gymnasieutbildningarna har antingen en tendens att domineras av tjejer eller av killar som grupp. För att fånga de olika könen valde vi därför att undersöka dessa utbildningar som har en tendens att domineras av de olika könen.

3.3 Enkäten

I vår enkät (se bilaga 3) har vi fått svar av fem gymnasieklasser från fyra stycken olika gymnasieskolor vid olika orter i Skåne. Totalt fick vi 62 personer som svarade på enkäten, varav 31 var tjejer och 31 var killar. Enkäten kan delas in i två delar, en del som kan kallas bakgrund (kön, ursprung och utbildning) och en andra del som kan kallas egna tankar, uppfattningar och värderingar. I ”bakgrundsdelen” ställer vi frågor om kön, svenskt/utländskt ursprung samt om utbildningsbakgrund och arbete hos respondentens föräldrar. Detta för att kunna göra jämförelser mellan könen i analysen och se om förutsättningarna för att ta sig in på arbetsmarknaden skiljer sig åt beroende på bakgrundsfaktorer.

I andra delen av enkäten som är mer riktad kring egen uppfattning, handlar frågorna om hur respondenten upplever omgivningen omkring utifrån till exempel påverkan samt att det får svara på olika påståenden om arbetsmarknaden. Vi frågar om vad de tycker är viktigt för att få ett arbete, om de vet hur de ska få ett arbete, om de har oro för att inte få arbete, om de ser fram emot att börja arbeta, hur viktig lönen är för dem och om deras yrkesval liknar sina föräldrars. Dessa frågor ställer vi bland annat för att få en uppfattning kring ungdomarnas kunskaper om arbetsmarknaden och om deras framtidstro. Vi har även använt oss av vad Bryman beskriver som indikatorer (ibid.). Det innebär att ett antal påståenden ställs och respondenten får i uppgift att markera på en skala hur väl påståendet stämmer överens med

personens uppfattning. I vårt fall använde vi oss av ett påstående och en skala mellan 5-1 där 5 på skalan representerade det som stämde in mest och 1 på skalan det som stämde in minst. Senare i undersökningen använde vi oss av en annan skala, mest för att få in lite variation och behålla respondentens intresse. Den skalan såg ut som följande: ett påstående ställdes, och skalan Instämmer helt, Instämmer delvis, Vet inte/har ingen åsikt, Tar delvis avstånd och Tar helt och hållet avstånd användes. Anledningen till att vi använde oss av indikatorer var att det gör det enklare att göra en jämförelse än om vi hade lämnat svarsfälten öppna. De svar vi hade fått då hade skiljt sig åt storligen och en jämförelse dem emellan hade varit tämligen svårarbetad (se bilaga 3).

3.4 Metodens förtjänster och begränsningar

En kvantitativ metod lämpar sig bäst för en undersökning av en större grupp och för att kartlägga mönster och strömningar i den undersökta gruppen. Bryman beskriver kvantitativ metod som insamling av numerisk data, men att det är mer än bara siffror som skiljer metoden från den kvalitativa. Bryman menar att kvantitativ metod består av en kunskapsteoretisk och ontologisk position som är bevis på att det krävs mer än bara siffror för att kunna använda sig av kvantitativ metod (ibid.). Det är avgörande att ha en teoretisk utgångspunkt när man tar sig an ett forskningsproblem och använder sig av kvantitativt synsätt, teorin ska vara grundstenen i arbetet och prövas gentemot problemet för att få fram ett godkänt resultat.

Detta kallas för deduktiv forskning när man använder sig av en teori som utgångspunkt till forskningen.

Eftersom vi undersöker en grupp om över 60 personer passar den kvantitativa metoden oss bäst eftersom kvantifiering är det arbetssätt som ska användas vid en så stor undersökning, det är med hjälp av den mest troligt att ett resultat blir trovärdigt (Bryman 2011). Vår undersökning riktar sig mot att hitta mönster i eventuella skillnader hos de som ingår i undersökningen. Målet med vår undersökning är inte att ta reda på en redan etablerad sanning utan undersöka om det går att urskilja några skillnader mellan grupper. En av den kvantitativa metodens styrkor är att det med hjälp av en enkätundersökning i relativt hög grad går att säga att personen svarat uppriktigt på frågorna, dels är anonymiteten en faktor men även det faktum att personen ges möjlighet att avstå att delta om den inte vill spela roll. Ingen vrider

och vänder på frågorna och svaren analyseras inte direkt som vid en kvalitativ intervju. Istället sker analysen med hjälp av statistiska program som SPSS och tolkas därefter.

3.5 Bortfall

En av de stora begränsningarna med att göra en enkätundersökning är när det uppstår bortfall. Med bortfall menas respondenter som inte kan svara på frågorna som det var tänkt eller medvetet svarar fel, det kan också vara att det inte har gått att få tag på respondenter eller att de vägrar samarbeta (ibid.). När det blir större bortfall, blir det ofta mindre tillförlitlighet i undersökningen. Bortfall är ändå något som måste tas med i beräkningen innan man genomför en enkätundersökning. Att få in ett hundraprocentigt utfall är knappast troligt. För att minska risken för bortfall begav vi oss till skolorna och delade ut enkäten själva till eleverna. På det sättet blev det uppenbara bortfallet endast de elever som inte var på plats i skolan vid tillfället då vi delade ut enkäten. Under genomförandet av studien har inte ett exakt bortfall av de elever som inte var närvarande vid undersökningstillfällena räknats med i tabellerna eftersom vi inte har några uppgifter på hur många de var. Vi är medvetna om att detta är en brist i undersökningen och som borde tagits hänsyn till vid genomförandet av undersökningen. Vid ett par tillfällen fick vi inte information om hur många elever som var frånvarande, vi kunde ha varit tydligare med att det totala antalet elever i klassen var viktigt för undersökningen. Risken för bortfall är högre om man använder sig av en postenkät eller webbundersökning, vilket var en av anledningarna till att vi valde att själva åka ut till skolorna (ibid.). Enligt Bryman är svarsfrekvensen mindre viktig om man använder sig av ett bekvämlighetsurval som vi till en viss del har gjort. Svarsfrekvensen spelar större roll om man använder sig av slumpvist utvalda respondenter. Våra respondenter är delvis slumpvist utvalda, vi har tagit kontakt med ett visst antal skolor och därigenom fått möjligheten att få svar på vår enkät. På förhand är det en viss sorts elever som vi vill ha svar från, men vilka elever det är eller deras bakgrund och förutsättningar har vi ingen kontroll över utan här är det slumpen som avgör vilka som ställer upp (ibid.).

Enkätens kvalitet spelar roll när det gäller hur väl den blir besvarad. Det gäller att hålla respondentens intresse vid liv och få personen att svara så ärligt som möjligt. Ett sätt att undvika intresseförlust är att inte ställa irrelevanta frågor, det ska vara lätt för respondenten att förstå varför frågan ställs. Det är även viktigt att inte ha för många frågor och att undvika

öppna frågor så gott det går. Öppna frågor ställer mer krav på respondenten och är svårare att ta med i en analys eftersom svaren kan skilja sig åt (ibid.). Det kan vara bra att pröva enkäten på någon oberoende innan den används i undersökningen, på så sätt undviker man att ta med frågor som inte passar in och riskerar att bli obesvarade. Vi prövade vår enkät på personer i vår närhet som var i den ålder som våra respondenter skulle vara. Resultatet av det var att vi anpassade en del av frågorna så att det skulle bli lättare att svara på dem.

3.6 Metodens tillförlitlighet

3.6.1 Reliabilitet

I en enkätundersökning är det viktigt att resultatet går att lita på. Om man exempelvis gör en likadan undersökning två gånger förväntas resultatet inte skilja sig åt särskilt mycket. Blir det inte det kan det vara så att det man trott sig mäta i undersökningen inte stämmer överens med vad man egentligen har mätt och undersökningens reliabilitet kan ifrågasättas (ibid.).

I vår undersökning kommer frågan om återkommande resultat inte vara aktuell eftersom vi endast genomför undersökningen vid ett tillfälle. Med det sagt menar vi inte att vi kommer ta enkätens kvalitet i mindre beaktning, men den återkommande delen är inte viktig för oss.

Något vi lägger större vikt vid när det gäller att säkerställa kvalitén i vår undersökning är begreppet *interreliabilitet*. Med det menas hur vi skattar ett svar på en fråga i jämförelse med ett svar på en annan fråga, vilket svar är värt mest i undersökningen. I vår undersökning använder vi oss av indikatorer, vi ger respondenten ett påstående och en skala där respondenten fyller i om de håller med eller inte. Skalan vi använder oss av går från 5 till 1.

3.6.2 Validitet

Validitet handlar om att säkerställa att man i undersökningen mäter det man utger sig för att mäta. För att undersökningen ska vara valid, krävs det att det inte finns några frågetecken kring vad som mäts och undersöks. Finns det frågetecken kan undersökningen lätt förkastas av någon utomstående. Validitet delas in i olika kategorier av validitet, exempelvis mättningsvaliditet, internvaliditet, och ekologisk validitet. Mättningsvaliditet handlar om att det som vi beskrev tidigare, mäter man det man utger sig för att mäta. Mättningsvaliditet är även

nära kopplat till reliabiliteten i undersökningen, det går inte att bedöma undersökningens mättningsvaliditet om den inte är reliabel. Intern validitet handlar om att ifrågasätta förhållandet mellan x och y i undersökningen. Är det x som påverkar y eller är det en annan yttre faktor som skapar resultatet? Att säkerställa att det är x som påverkar y är svårt men det är viktigt att vara medveten om problematiken kring det (ibid.). Ekologisk validitet handlar om hur vi som forskare kan skapa resultat som har hög validitet men inte har någon större koppling till människors vardagliga situationer. Undersökningen saknar då ekologisk validitet, det handlar även om i vilken miljö en undersökning genomförs (ibid.).

För att avgöra huruvida ett mått i vår undersökning har tillräckligt hög validitet kan man använda sig av ett antal olika sorters validitet. I vår undersökning söker vi exempelvis svar på om ungdomarna tycker att arbetsförmedlingen är en viktig faktor när det gäller att få jobb. För att säkerställa om den frågan är valid använder vi oss av begreppet Samtidig validitet, vilket innebär att vi jämför svaren om arbetsförmedlingen med svaren om kontakterns betydelse. Om det visar sig att båda frågorna har fått svar som tyder på att båda är viktiga för att få arbete kan det ifrågasättas om måttet verkligen mäter det begreppet vi var ute efter (ibid.).

Det är inte helt enkelt att uppfylla alla kriterier för en reliabel och valid undersökning, och det ska det inte vara. Det är viktigt att sträva mot en undersökning som får ett resultat som är svårt att förkasta.

3.7 Etiska överväganden

Vår undersökning är en enkätstudie med en urvalsgrupp om sistaårselever på en praktisk inriktad gymnasieutbildning någonstans i Skåne. Ett väsentligt etiskt övervägande var att låta respondenterna vara anonyma, dels för att det inte är av vikt när det gäller resultatet, men också för att ingen ska vara obekvämd när det gäller att ställa upp och svara på frågorna. I utformandet av enkäten har vi även varit noga med att ställa frågor som inte anses stötande och i de flesta fallen gett valmöjligheten att ge ett svar där respondenten inte tar ställning i frågan. I samband med att vi skickade ut förfrågan till skolor bifogade vi ett informationsblad till både skolan och eleverna, där vi tog upp undersökningens syfte och hur den kommer användas samt att anonymitet garanterades (se bilaga 1 & 2). Att informera i förväg om syfte och annan viktig information ingår i den kravbild som finns när man genomför en undersökning. Kravbilden är antagen av Vetenskapsrådet och kallas för de forskningsetiska principerna (VRÅ, 1990). Informationskravet är en av dessa etiska principer och går ut på att

man som ovan nämnt informerar undersökningsdeltagarna om syftet med undersökningen och annan viktig information. Nedan beskriver vi de fyra etiska principerna från Vetenskapsrådets text och hur vi använt oss av dem.

Det första är *Informationskravet* vilket handlar om skyldigheten vi som undersökare har att informera respondenterna om syftet med undersökningen, hur resultatet kommer redovisas, vilken institution vi kommer ifrån och vilka villkor som gäller för deras deltagande. För att försäkra oss om att respondenterna är medvetna om vad de ställer upp på så delar vi ut ett informationsblad (se bilaga 1 & 2) till dem innan de får enkäten. Det andra är *Samtyckeskravet* vilket är avgörande för undersökningen att de som svarar på enkäten har gett sitt godkännande, har de inte gjort det är det inte godkänt att använda materialet i redovisningen av resultatet. För oss ges samtycke i samband med att respondenten svarar på frågorna. Respondenten kan när som helst avböja att delta och räknas då inte med i undersökningen. Har personen däremot svarat på enkäten och lämnat in svaren så kommer det räknas som att deras medverkan är godkänd och samtycke finns. I vårt informationsblad klargör vi villkoren för deltagandet och möjligheten att ej medverka ges redan då. Det tredje är *konfidentialitetskravet* som menas att alla som deltar i vår undersökning är skyddade, vilket innebär att ingen kommer få sin identitet röjd och vi ser till att alla deltagare är informerade om detta i förväg. Det enda som kan liknas vid identitetsfrågor är de frågor vi ställer om kön och ålder men inget av dem kan användas för att avslöja någons identitet. Ålder är bara intressant för att se till att ingen är under 18 år gammal och kön har vi med för att kunna göra jämförelsen i vår analys. I vår undersökning är identitet inte intressant och fyller ingen funktion. Således frågar vi inte efter namn och i vår redovisning används ålder och kön endast som kategorier i analysen. Det sista är *nyttjandekravet* som innebär att de personuppgifter som samlas in inte får användas till andra ändamål än forskning. Resultatet får inte heller användas i beslut om exempelvis omhändertagande eller liknande myndighetsbeslut. Inget av detta är aktuellt för vår undersökning då vårt ämne varken är kontroversiellt eller kommer kunna användas vid beslut eftersom alla respondenter är anonyma (VRÅ, 1990).

Att genomföra en enkätundersökning är ett så kallat asymmetriskt möte, vi som undersökare är de som söker information av respondenterna och vi följer en på förhand uppgjord plan. (Andersson, Swärd 2008). Mötet blir inte särskilt jämlikt men det är inte tanken med undersökningen heller, vi står i beroendesituation till respondenterna samtidigt som vi är de som sätter upp reglerna för undersökningen (ibid.).

4. Resultat och analys

I resultatet presenterar vi de sammanställda tabeller som vi anser vara intressanta utifrån våra frågeställningar. I våra hypotesprövade tabeller har vi tagit fram två tabeller för varje fråga utifrån kön samt deras föräldrars utbildningsbakgrund. I sammanställning av resultatet har vissa svarsalternativ slagits ihop med varandra när det är få som svarat vid ett alternativ på frågan. Endast närliggande svar till varandra har slagits ihop som till exempel helt instämmande med delvis instämmande för att vi ska kunna testa våra hypoteser genom att använda oss av Chi-Square testet. Det analytiska statistikprogrammet SPSS är det vi använder oss av för att testa dessa hypoteser.

4.1 Population

Tabell 4.1.1 Respondenter

	Antal	Procent
Killar	31	50 %
Tjejer	31	50 %
Totalt	62	100 %

I undersökningen har vi fått svar på vår enkät av 62 elever som samtliga läser sista året på ett praktiskt inriktat gymnasieprogram i fyra olika städer i Skåne. Eleverna läser antingen Omvårdnadsprogrammet, Fordonsprogrammet -transport, Fordonsprogrammet -verkstad eller Barn – och fritidsprogrammet. Populationen är uppdelad på 31 tjejer och 31 killar. Eleverna är födda mellan åren 1991 och 1993, således är ingen under 18 eller över 20 år gammal

Tabell 4.1.2 Föräldrarnas utbildningsbakgrund

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Antal	Procent
Högskola/universitet	27	43,5%
Gymnasium/grundskola	25	40,3%
Vet ej	9	14,5%
Totalt	61	98,4%
Bortfall	1	1,6%

I undersökningen har vi frågat efter föräldrarnas utbildningsbakgrund. Vi har fått två svar av de flesta ungdomarna om vad deras mamma respektive pappa har för högsta utbildning. För att tolka utbildningsbakgrund för respondenterna slår vi ihop föräldrarnas utbildningsbakgrund för att få ett sammanställt värde för varje ungdom. Genom Bourdieus teorier i åtanke kring habitus och kapital delar vi in ungdomarna i två grupper utifrån deras högsta utbildningsbakgrund från föräldrarna. Vi menar att dessa grupper kan ge förklaring av tillgång av olika kapital och habitus genom eventuell påverkan från föräldrarnas utbildningsbakgrund. Detta innebär att vi delar in ungdomarna som har minst en förälder med högskola/universitetsbakgrund i gruppen "Högskola/universitet" medan om de har båda föräldrarna med gymnasium/grundskolebakgrund hamnar de i den andra gruppen "Gymnasium/grundskola". Ovan i tabellen kan man också se att det finns nio stycken personer som har svarat att det inte vet var deras föräldrar har för utbildningsbakgrund samt att det finns en person som räknas som bortfall, eftersom den personen inte alls har svarat på frågan. Dessa personer räknar vi bort i en jämförelse utifrån utbildningsbakgrund då de inte får något tolkningsbart värde.

4.2 Resultathypoteser

4.2.1. Hypoteser kring att läsa böcker utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund:

Tabell H 1.1

Fråga: Hur ofta läser du böcker på din fritid som inte är skolböcker?

Kön	Ofta/Ibland	Sällan/Aldrig	Totalt
Killar	8 25,8%	23 74,2%	31 100,0%
Tjejer	11 35,5%	20 64,5%	31 100,0%
Totalt	19 30,6%	43 69,4%	62 100,0%
<i>P=0,409</i>			

Vår hypotes till tabellen var att det är stor skillnad mellan killar och tjejer när det kommer till att läsa böcker. I resultatet går det dock att utläsa att vår hypotes inte stämmer, det är inte stor skillnad mellan killar och tjejer när det kommer till att läsa böcker på fritiden. Visserligen har tjejerna något fler representerade i ofta/ibland gruppen än vad killarna har, men det är så marginellt att det inte går att säga att det finns någon statistiskt säkerställd skillnad. Med hjälp av Chi-square testet får vi fram ett för högt p-värde (se tabellen) vilket gör att vi måste förkasta vår hypotes. Detta eftersom P-värdet hamnar över det tillåtna 0,05 som är gränsen för om skillnaden är statistiskt säkerställd eller inte (Wahlgren, 2008). Vi skulle kunna tolka resultatet att det inte finns någon skillnad mellan killar och tjejers bokläsande kopplat till Bourdieus teori om det kulturella kapitalet. Bourdieu talar om det kulturella kapitalet som vad vi gör för att passa in i den kultur som finns i vårt samhälle (Broady, 1988). Eleverna på de praktiskt inriktade programmen vi har studerat läser inte böcker särskilt ofta på sin fritid och kanske är det något som påverkat deras val av utbildning. De teoretiska delarna av utbildningen är möjligtvis inte de som intresserar eller lockar dessa ungdomar mest eftersom de har sökt sig till ett mer praktiskt inriktat gymnasieprogram. Bourdieu beskriver hur utbildning i det kulturella kapitalet blir något upphöjt och akademisk utbildning ses som

väldigt viktigt och ett tecken på hög status (ibid). För att nå framgång i utbildningsvärlden krävs det att man tar till sig den kultur som existerar just i utbildningsvärlden vilket innebär studier av skrift och tolkningar av dessa. Detta kan ses som en motsats till vad den praktiska utbildningen är, här är det istället fysisk handling och praktisk verksamhet som har ett högt värde. Att läsa böcker skulle då möjligtvis komma längre ner på skalan hos de praktiskt inriktade eleverna.

Tabell H 1.2:

Fråga: Hur ofta läser du böcker på din fritid som inte är skolböcker?

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Ofta/Ibland	Sällan/Aldrig	Totalt
Universitet/Högskola	7 25,9 %	20 74,1%	27 100,0%
Gymnasium/Grundskola	7 28,0%	18 72,0%	25 100,0%
Totalt	14 26,9%	38 73,1%	52 100,0%

Vår hypotes var att elever som har föräldrar med högskola/universitetsutbildning läser böcker på sin fritid i större utsträckning än barn till föräldrar med gymnasium/grundskoleutbildning som högsta utbildning. I tabellen över föräldrarnas utbildningsbakgrund syns det dock tydligt att det inte finns några tendenser i undersökningen som visar att vilken utbildning föräldrarna har påverkar hur ofta deras barn läser böcker på sin fritid. Siffrorna skiljer sig väldigt lite åt i grupperna. Det går även att utläsa av resultatet att de flesta av eleverna inte läser böcker i någon större utsträckning. Eftersom tabellen visar så tydligt att det inte är någon skillnad i resultatet finner vi det onödigt att ta med chi-square testet i just den här tabellen. Vår tolkning kring valet att vända sig till ett mer praktiskt inriktat gymnasieprogram kan vara en förklaring till en mindre tendens till att läsa böcker för ungdomarna. Eventuella olikheter i ekonomiskt kapital bland ungdomarna i form av utbildningsbakgrund ser inte ut att ge någon större inverkan i form av tillgång i kulturellt kapital vid att läsa böcker på fritiden. En tendens skulle snarare kunna tolkas kring ett habitus eller socialt kapital för ungdomarna. Den sociala omgivningen i form av påverkan i de sammanhang och grupper ungdomarna tillhör vid skola

och med skolkamrater skulle snarare kunna vara en faktor för resultatet. I denna sociala omgivning är kanske inte detta kapital något högt rankat eller eftertraktat.

4.2.2 Hypoteser om omgivningens påverkan i valet av gymnasieutbildning, utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund

Tabell H 2.1

Fråga: Känner du att du påverkats av din omgivning i ditt val av gymnasieutbildning?

Kön	Ja	Nej	Total
Killar	15 48,4%	16 51,6%	31 100,0%
Tjejer	16 51,6%	15 48,4%	31 100,0%
Total	31 50,0%	31 50,0%	62 100,0%
P=0,799			

Vår hypotes var att det är stor skillnad mellan killar och tjejer när det kommer till om de känner att de påverkats av sin omgivning i sitt val av gymnasieutbildning. Även denna hypotes får förkastas då P-värdet hamnar på 0,799. Det är väldigt liten skillnad mellan killar och tjejers uppfattning huruvida de blivit påverkade av sin omgivning i sitt val av gymnasieutbildning. Hälften av respondenterna upplever att de känner att det blivit påverkade av sin omgivning medan den andra hälften inte känner någon påverkan av omgivningen. Att bli påverkad hemifrån eller av vänner är något som går att dra paralleller till Bourdieus begrepp socialt kapital (Skawonius, 2005). Det sociala kapitalet kan påverka våra val i livet i form att vi tar efter personer i vår omgivning, vi söker bekräftelse och igenkännande hos de personer vi omger oss med (ibid.). Det kan vara svårt att inte bli påverkad av sin omgivning eftersom det är något man gärna identifierar sig med. På samma sätt kan man säga att de som svarat nej på frågan om påverkan kanske håller på att bryta sig ur det sociala kapital de tillhör och söker sig till något annat. Vid tolkning av resultatet är det viktigt att tänka på att detta är vad ungdomarna själva upplever i form av påverkan. Upplevelsen för ungdomarna behöver

inte alla gånger stämma helt överens med hur de faktiskt har påverkats. Att svara på denna fråga kräver en hel del förmåga till självreflektion hos ungdomarna. Vi menar inte att svaren ungdomarna givit är helt felaktiga eller förkastliga, men de kan ha blivit påverkade av olikheter i förmåga till självreflektion bland respondenterna.

Tabell H 2.2 :

Fråga: Känner du att du påverkats av din omgivning i ditt val av gymnasieutbildning?

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Ja	Nej	Totalt
Universitet/Högskola	15 55,6%	12 44,4 %	27 100,0%
Gymnasium/Grundskola	12 48,0%	13 52,0 %	25 100,0%
Totalt	27 51,9 %	25 48,1%	52 100,0%
<i>P=0,586</i>			

Vår hypotes var att föräldrars utbildningsnivå spelar stor roll när det gäller påverkan på ungdomarnas val av gymnasieutbildning. Resultatet av den här tabellen visar att det inte är någon större skillnad i påverkansgraden hos elever med föräldrar med högre utbildning än elever vars föräldrar har lägre utbildningsbakgrund. Skillnaden är endast marginell och det finns ingen säkerställd skillnad att tala om eftersom det chi-square test som togs fram fick *P*-värdet 0,586, alltså får vår hypotes förkastas. Ungdomarna med föräldrar med universitet/högskola som utbildningsbakgrund hamnar dock något mer mot ja-alternativet än vad i jämförelse gruppen ”grundskola/gymnasium gör, men som sagt är skillnaden inte speciellt stor. Utifrån Bourdieus begrepp kulturellt kapital borde det kanske ha funnits en synbar skillnad mellan utbildningsnivåernas påverkan. Bourdieu menar att de lärda ses som finare och bättre och borde således påverka sina barn att även de bli väl utbildade och anamma det kulturella kapitalet (Broady, 1988). Återigen får man här ta ställning till olikheter i förmåga till självreflektion, vilket troligtvis har inverkan i resultatet. En tendens går knappast att prata om här, eftersom siffrorna skiljer så lite mellan grupperna.

4.2.3 Hypotes om erfarenhet av att ha eller ha haft arbete med lön utifrån kön

Tabell H 3.1

Fråga: Har du eller har du haft ett arbete där du fått lön?

Kön	Ja	Nej	Totalt
Killar	27 87,1%	4 12,9%	31 100,0%
Tjejer	28 90,3%	3 9,7 %	31 100,0%
Totalt	55 88,7%	7 11,3%	62 100,0%
<i>P=1,0</i>			

Hypotesen till den här tabellen var att det är stor skillnad mellan killar och tjejers erfarenhet av att ha eller ha haft ett jobb med lön. I vår undersökning uppger majoriteten av de tillfrågade att de har eller har haft ett arbete med lön. Endast 11,3% uppger att de aldrig har arbetat och fått lön tidigare. Vår hypotes om att det är stor skillnad mellan könen när det gäller arbete får förkastas men i den här jämförelsen kan vi inte använda oss av ett chi-square test eftersom den förväntade frekvensen är under fem. Det betyder att istället får vi använda oss av ett test som kallas Fischers exakta test (Wahlgren, 2008). Det testet hamnar på 1,0 som är långt över gränsen på 0,05, vilket innebär att det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad. Skillnaden mellan killar och tjejer är ytterst marginell både när det kommer till de som uppger att de har arbetat och de som uppger att de inte har arbetat. Vid analys av resultatet finner vi att det är lite överraskande åt det positiva hållet då larmen om den ökande ungdomsarbetslösheten kommer allt oftare. Det ska dock tilläggas att många av ungdomarna troligtvis refererar till sommarjobb eller extraarbete när de svarar ja på frågan om de haft arbete med lön. I och med att de alla fortfarande går i skolan har de flesta troligtvis inte haft en fast anställning. Oavsett är det positivt att de har en erfarenhet av arbetslivet innan de slutar gymnasiet. Att ha en erfarenhet av ett yrke är något som kan vara väldigt positivt när arbetslivet står för dörren, det är en ny och främmande värld som ställer nya krav och skapar nya utmaningar. För att hantera denna nya värld går det att se likheter med det som Bourdieu kallar för habitus (Skawonius, 2005). Vi lever alla i ”egna världar” med spelregler vi känner till och ett arbetsinträde är även ett inträde i ett nytt habitus som skapar nya förutsättningar för

att hantera livet. Nya kontakter med människor och normer att förhålla sig till påverkar det förhållningssätt som man har till sitt eget habitus. Det är en ständigt föränderlig process.

Vi väljer i den här hypotesen att endast ta upp kön. Detta beroende på att utbildningsnivån hos föräldrarna inte skapar någon ny information. Resultatet säger samma sak som tabellen om kön gör; så gott som alla tillfrågade arbetar eller har arbetat och fått lön vilket vi ser som positivt.

4.2.4 Hypoteser om oro för att inte få arbete efter gymnasiet utifrån kön och utbildningsbakgrund.

Tabell H 4.1

Fråga: Jag känner mig orolig för att jag inte ska få ett arbete efter skolan

Kön	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Killar	4 14,8%	14 51,9%	9 33,3%	27 100%
Tjejer	7 22,6%	16 51,6%	8 25,8%	31 100%
Totalt	11 19,0%	30 51,7%	17 29,3%	58 100,0%
<i>P=0,691</i>				

Vår hypotes var att killar och tjejer är olika mycket oroliga för att bli arbetslösa. Resultatet i den här tabellen visar på att det inte skiljer sig särskilt mycket mellan killar och tjejers oro för att bli arbetslösa när gymnasietiden är slut. *P*-värdet hamnar på 0,691 och det går inte att säga att det finns en säkerställd skillnad mellan killar och tjejers oro för arbetslöshet, de tycker relativt lika i frågan. Något som ytterligare går att utläsa av tabellen är att över 70 % av respondenterna instämmer helt eller delvis på frågan, vilket indikerar att de överlag är oroliga för ett negativt arbetsmarknadsinträde. Det är inte svårt att föreställa sig att oron bland

eleverna sprids dem emellan, en del har kanske föräldrar med arbeten som ligger i riskzonen för nedskärningar vid lågkonjunkturer. Även deras egna utbildningsområden är säkert känsliga för ekonomiska svängningar. Habitus som Bourdieu använder som begrepp för att delvis beskriva det sociala samspelet människor emellan varandra, vilket skulle kunna gå att applicera på känslorna av oro hos eleverna (Skawonius, 2005). Det sociala samspelet mellan människor påverkar ens eget habitus, med andra ord är det lätt att själv bli orolig för arbetslöshet om människor i en liknande situation som en själv är oroliga. Vi påverkar varandra hela tiden och agerar därefter. Trots att eleverna läser en gymnasieutbildning som är yrkesförberedande, vilket innebär att de är redo för arbetslivet direkt efter studenten och besitter viss specialistkompetens så är oron för arbetslöshet hög bland ungdomarna. Ungdomsarbetslösheten är som tidigare nämnt relativt hög idag i Sverige och en ständig debatt i politiken och media får självklart även dessa ungdomar ta del av.

Tabell H 4.2:

Fråga: Jag känner mig orolig för att jag inte ska få ett arbete efter skolan

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar delvis/helt avstånd	Totalt
Universitet/Högskola	5 19,5%	13 50,0 %	8 30,8%	26 100,0 %
Gymnasium/Grundskola	5 21,7%	12 52,2%	6 26,1%	23 100,0 %
Totalt	10 20,4%	25 51,0 %	14 28,6%	49 100,0 %
<i>P= 0,931</i>				

Hypotesen för tabellen lyder: föräldrars utbildningsbakgrund påverkar oron för arbetslöshet i stor grad. *P*-värdet i tabellen ligger på 0,931 vilket är ett väldigt högt värde och visar att skillnaden inte går att säkerställa. Vår hypotes om att det är skillnad mellan elever vars föräldrar har högre utbildning och de som har lägre när det kommer till oro för arbetslöshet får förkastas. Precis som i tabellen H 4.1 så visar tabellen att oron för arbetslöshet ligger ungefär runt 70 % av de som svarat på frågan för båda grupperna. Initialt trodde vi att det

skulle synas att utbildningsnivån hos föräldrarna påverkade oron hos eleverna, men tabellen visar att så är inte fallet utan det är ytterst små skillnader mellan kategorierna. Med det ekonomiska kapitalet i åtanke är det inte en omöjlig tanke att de elever vars föräldrars utbildningsnivå är lägre borde känna en större oro än de med högre. Ekonomiskt kapital går ofta hand i hand med utbildning och således borde en person med lägre utbildningsnivå vara känsligare för arbetslöshet då det ekonomiska kapitalet i form av tillgångar och lön inte är lika stort. Elever med föräldrar med mindre ekonomiskt kapital förväntade vi oss skulle svara att de var oroliga i större utsträckning än vad de gjorde.

4.2.5 Hypoteser kring att få ett arbete direkt efter gymnasiet utifrån kön och föräldrarnas utbildningsbakgrund

Tabell H 5.1

Fråga: Det viktigaste är att jag får ett arbete så snabbt som möjligt efter gymnasiet. Det spelar inte så stor roll om det är ett arbete som intresserar mig eller inte.

Kön	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Killar	9 33,3%	10 37,0%	8 29,6%	27 100,0%
Tjejer	2 6,9%	14 48,3%	13 44,8%	29 100,0%
Totalt	11 19,6%	24 42,9%	21 37,5%	56 100,0%
<i>P=0,044</i>				

Vår hypotes var att det är olika viktigt för killar och tjejer att få ett arbete efter gymnasiet oavsett om det intresserar dem eller inte. 27 Killar och 29 tjejer svarade utifrån en åsikt till påståendena. P-värdet hamnade på 0,044 vilket innebär att det finns en statistisk säkerställd skillnad mellan grupperna i denna fråga. Svaren visar att killarna i undersökningen har till klart större del svarat vid det helt instämmande svaret jämfört med tjejerna. Tjejerna har också till större del svarat till det avståndstagande svaren jämfört med killarna. Vår tolkning av svaren visar att det finns en större tvekan bland tjejerna att ta ett jobb som inte intresserar dem än vad de fanns bland killarna. Utifrån Bourdieus teorier skulle det kunna finnas skillnader

genom olikheter i habitus mellan killar och tjejer. Att killar och tjejer påverkats kring deras egen inställning kan vara influerat utifrån deras socialt bildade tillstånd. Möjligtvis finns det olikheter i vad som anses fint och bra eller fult och dåligt bland grupperna. Det går även att fundera utifrån statistiken som visar att tjejer generellt klarar skolarbetet bättre än killar. Detta skulle då snarare kunna vara ett tecken på det finns en större längtan bland killar att lämna skolans värld jämfört med tjejerna. Förväntningar och föreställningar om bilden av arbetsmarknaden är möjligtvis olika. Denna fråga skulle kunna ses som en fråga kring inställning för ungdomarna. Resultat visar möjligtvis att killarna överlag har en mindre ”kräsen” inställning till ett närliggande arbetsmarknadsinträde än vad tjejerna har. Man skulle kunna tänka sig att detta sätter killarna i en bättre sits för ett arbetsmarknadsinträde, men det motsäger samtidigt statistiken från SCB från år 2010 som visar att killar är till större del i arbetslöshet än vad tjejer är i åldrarna 15-24 år (SCB, 2010).

Tabell H 5.2:

Fråga: Det viktigaste är att jag får ett arbete så snabbt som möjligt efter gymnasiet. Det spelar inte så stor roll om det är ett arbete som intresserar mig eller inte.

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Instämmer helt/delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Universitet/högskola	13 54,2%	11 45,8%	24 100,0%
Gymnasium /Grundskola	14 63,6%	8 36,4%	22 100,0%
Totalt	27 58,7%	19 41,3%	46 100,0%
<i>P=0,515</i>			

Hypotesen lyder att det är olika viktigt för ungdomar att få ett arbete snabbt efter gymnasiet även om de inte intresserar dem, beroende på föräldrarnas utbildningsbakgrund. Vid svaren på frågan utifrån ungdomarnas utbildningsbakgrund fick vi 46 svar där respondenterna har tagit ställning. Svaren visar ingen större skillnad utifrån utbildningsgrupperna. Båda ställer sig något mer instämmande till påståenden. Gruppen med utbildningsbakgrund, grundskola/gymnasium har dock en något större del hos den instämmande gruppen med nästan två tredjedelar av dessa respondenter som svarat vid de alternativen. Tabellen har visat

att det inte går att dra några statistiska slutsatser vid frågan utifrån utbildningsbakgrund från föräldrarna eftersom chi-square testet visar ett p-värde på 0,515. Vid tolkning av resultatet skulle man dock kunna skönja en viss tendens att ungdomarna med utbildningsbakgrund från gymnasium/grundskola till större del hamnar i de instämmande svaren på frågan jämfört med vad de ungdomarna med föräldrar med universitets/högskolebakgrund gör. Möjligtvis finns det tendenser utifrån det Bourdieu pratar om i det kulturella kapitalet kring utbildning.

Ungdomarna som inte har samma utbildningskapital från föräldrarna har möjligen en något annan inställning till arbete och visar därmed en mindre ”kräsenhet” i förhållanden till att ta ett arbete. En eventuell olikhet i vilket arbete som klassas som ”fint” eller ”fult” arbete skulle kunna vara beroende på ungdomarnas habitus.

4.2.6 Hypoteser kring om ungdomarna länge har vetat vad de vill arbeta med efter skolan, utifrån kön och föräldrarnas utbildningsbakgrund

Tabell H 6.1:

Fråga: Jag har sedan länge vetat vad jag vill arbeta med efter skolan.

Kön	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Killar	17 63,0%	6 22,2%	4 14,8%	27 100,0%
Tjejer	9 30,0%	11 36,7%	10 33,3%	30 100,0%
Totalt	26 45,6%	17 29,8%	14 24,6%	57 100,0%
$P=0,042$				

Vår hypotes var att det är skillnad mellan tjejer och killar om de har vetat länge vad de vill arbeta med efter skolan. Vid frågan har 27 killar och 30 tjejer tagit ställning till påståendet. Vid svaren har killarna fördelat sig i klart större utsträckning till det helt instämmande svarsalternativet jämfört med tjejerna. Även om tjejerna överlag fördelar sig till de två instämmande alternativen är det dock en klart större grupp bland dem som fördelar sig vid det avståndstagande alternativet jämfört med killarna. Resultatet visar på att Chi-square testet visar ett p-värde på 0,042, vilket visar att det finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan grupperna. Utifrån resultatet skulle detta kunna tyda på att tjejerna är något mer ambivalenta

kring framtida yrkesvalet medan killarna till större del anser sig har vetat länge vad de vill arbeta med. Denna tabell visar på vissa skillnader i förutsättningar bland könen. Detta skulle kunna vara en indikation på att killar hellre inriktar sig mot något speciellt arbetsområde mer än vad tjejerna gör. Vad detta skulle kunna bero på är svårt att veta. Möjligtvis finns det utifrån Bourdieus teorier återigen olikheter i habitus genom att det kan finnas skillnader i påverkan.

Tabell 6.2:

Fråga: Jag har sedan länge vetat vad jag vill arbeta med efter skolan.

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Universitet/högskola	11 42,3%	8 30,8%	7 26,9%	26 100,0%
Gymnasium/grundskola	10 47,6%	5 23,8%	6 28,6%	21 100,0%
Totalt	21 44,7%	13 27,7%	13 27,7%	47 100,0%
$P=0,866$				

Det finns skillnader bland eleverna om att de har vetat länge vad de vill arbeta med beroende på föräldrarnas utbildningsbakgrund löd vår hypotes. Vid frågan har sammanlagt 47 respondenter tagit ställning till frågan genom att svara utifrån något av påståendalternativen. Svaren visar ingen direkt skillnad mellan grupperna. Båda grupperna har till största del svarat till de två instämmande svarsalternativen. P-värdet på 0,866 visar också tydligt att det inte går att dra några slutsatser i skillnader utifrån tabellen, vilket innebär att vår hypotes får förkastas. Analysmöjligheterna för denna tabell blir som nämnt begränsade. Det går endast att tyda en viss tendens mot att det inte går att se några skillnader kring huruvida de har långtgående tankar kring vad de vill arbeta med, utifrån deras föräldrars utbildningsbakgrund.

4.2.7 Hypoteser kring inställning till arbete utifrån kön och föräldrars utbildningsbakgrund

Tabell H 7.1: Fråga: Jag ser fram emot att börja arbeta när jag är klar med gymnasiet

Kön	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Killar	22 75,9%	7 24,1%	0 0,0 %	29 100,0%
Tjejer	11 35,5%	15 48,4%	5 16,1%	31 100,0%
Totalt	33 55,0%	22 36,7%	5 8,3 %	60 100,0%
$P=0,003$				

Vår hypotes var att killarna ser mer fram emot att börja arbeta efter gymnasiet än vad tjejerna gör. Vid frågan har 29 killar och 31 tjejer tagit ställning till frågan. Chi-square testet visar ett p-värde på 0,003, vilket innebär att det finns en statistisk säkerställd skillnad mellan grupperna. Resultatet visar att en stor majoritet av killarna instämmer helt och resten instämmer delvis, ingen har svarat att de tar helt eller delvis avstånd till påståendet. Bland tjejerna är det däremot mer utspritt i svaren även om en stor majoritet sätter sig i något av de instämmande svarsalternativen. Skillnaden bland grupperna är framförallt att tjejer trots att de är generellt positivt inställda till frågan är att de är lite mer försiktiga i sitt ställningstagande än vad killarna är. De ser framemot att börja arbeta, men är inte i lika stor grad helt instämmande som killarna. Vid analys skulle detta kunna vara ett tecken på att tjejerna inte är lika uppbundna vid tanken att börja arbeta. Möjligen finns det andra alternativ till den direkta framtiden bland tjejerna än att bara skaffa ett arbete. Det kan vara ett tecken på att tjejerna är något mindre angelägna att lämna skolans värld än vad killarna är. Som nämnt tidigare presterar tjejerna generellt bättre i skolan än vad killarna gör, vilket skulle kunna vara ett tecken på att deras vilja att lämna är något mindre. Resultatet visar också en stark angelägenhet bland killarna att börja arbeta. Viljan att arbeta bland killarna bör vara något positivt för dem i strategin vid ett arbetsmarknadsinträde, men kan även ses som en fara utifrån att det skulle kunna vara ett tecken på begränsning då de binder upp sig vid tanken att få ett arbete. Detta kan skapa ytterligare en fara vid eventuella svårigheter i att få tag i ett arbete.

Tabell H 7.2

Fråga: Jag ser fram emot att börja arbeta när jag är klar med gymnasiet

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar helt/delvis avstånd	Totalt
Universitet/högskola	14 53,8%	10 38,5%	2 7,7 %	26 100,0%
Gymnasium/grundskola	11 45,8%	11 45,8%	2 8,3 %	24 100,0%
Totalt	25 50,0%	21 42,0%	4 8,0%	50 100,0%

Vår hypotes var att det finns skillnader bland eleverna om de ser fram emot att börja arbeta eller inte beroende på föräldrarnas utbildningsbakgrund. Utifrån respondenternas föräldrars utbildningsbakgrund har 26 med universitet/högskolebakgrund och 24 med gymnasium/grundskolebakgrund svarat med ett ställningstagande på frågan. Resultatet visar ingen direkt skillnad mellan grupperna. En stor majoritet i båda grupperna ställer sig helt eller delvis instämmande till påståendet. Anledningen till att vi i den här tabellen låtit bli att ta med p-värdet beror på att det inte var tillförlitligt då för många värden i tabellen understeg det förväntade på fem vilket är ett krav för att kunna använda Chi-square testet (Wahlgren, 2008). Vid analys utifrån utbildningsbakgrund går det endast att skönja tendenser mot att utbildningsbakgrund inte har någon påverkan i en skillnad på inställning till att börja arbeta efter gymnasiet. Detta skulle kunna ha en förklaring utifrån valet av praktiskt inriktad gymnasieprogram som dessa ungdomar har gjort. Inriktning för ungdomarna vid deras gymnasieprogram är till större del yrkesförberedande snarare än högskoleförberedande, vilket skulle kunna vara en förklaring till det höga antalet instämmande svar. Det är möjligt att svaren skulle vara annorlunda på den frågan om undersökningen varit inriktad mot de mer högskoleförberedande programmen.

4.2.8 Hypoteser kring elevernas inställning till att följa sina föräldrars yrkesmässiga val utifrån kön och utbildningsnivå.

Tabell H 8.1:

Fråga: Det jag verkligen vill jobba med liknar det någon av mina föräldrar arbetar med

Kön	Instämmer helt/delvis	Vet ej/ Har ingen åsikt	Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	Totalt
Killar	6 19,4%	7 22,6%	7 22,6%	11 35,5%	31 100,0%
Tjejer	11 35,5%	0 0,0 %	10 32,3%	10 32,3%	31 100,0%
Totalt	17 27,4%	7 11,3%	17 27,4%	21 33,9%	62 100,0%
<i>P=0,029</i>					

Killar och tjejer vill i olika stor utsträckning arbeta med något som liknar deras föräldrars arbete löd vår hypotes. Tjejernas svar skiljer sig åt från killarnas i den här frågan, då de vill i större utsträckning arbeta med något som liknar vad någon av deras föräldrar arbetar med. Killarna vill inte i samma utsträckning kännas vid att de ska följa någon av deras föräldrars yrkesval. Vår hypotes om att det finns en skillnad mellan killar och tjejer i den här frågan är säkerställd då *P*-värdet ligger på 0,029. En annan skillnad som ses än mer tydligt är svaren i kolumnen vet ej/ har ingen åsikt. Där har sju killar svarat att de inte vet eller har en åsikt i frågan medan ingen av tjejerna svarat i det alternativet. Det ska dock nämnas att både bland både killarna och tjejerna har över 50 % svarat i något av det avståndstagande alternativet. Resultatet visar att det finns tendenser på att tjejerna är något mer instämmande till att de vill arbeta med något som liknar någon av föräldrarnas yrke. Vid analys kan funderas utifrån påverkan av habitus för ungdomarna. En påverkan som möjligtvis kan se något olika ut beroende på kön. Det är möjligt att det är fler tjejer som känner ett mindre behov att frigöra sig från föräldrars påverkan än vad killarna gör. Vad som beror på att en relativt stor del andel av killarna har svarat vet ej/ingen åsikt är svårt att analysera, men vi väljer att ta med på grund

av att gruppen är relativt stor. Det är möjligt att det inte har förstått frågan eller att de helt enkelt känner en större tvekan till att ta ställning till frågan.

Tabell H 8.2:

Fråga: Det jag verkligen vill jobba med liknar det någon av mina föräldrar arbetar med

Föräldrarnas utbildningsbakgrund	Instämmer helt/delvis	Vet ej/ Har ingen åsikt	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Totalt
Högskola/Universitet	9 33,3%	3 11,1%	10 37,0 %	5 18,5%	27 100,0%
Gymnasium/Grundskola	5 20,0%	1 4,0 %	6 24,0%	13 52,0%	25 100,0%
Totalt	14 26,9%	4 7,7 %	16 30,8%	18 34,6%	52 100,0%
<i>P=0,085</i>					

Vår hypotes var att föräldrarnas utbildningsnivå påverkar om eleverna vill arbeta med något som liknar föräldrarnas arbete. Ungdomarna i gruppen högskola/universitet tar i mindre utsträckning avstånd från påståendet och instämmer helt eller delvis i större utsträckning än ungdomarna i gymnasium/grundskola gruppen gör. Över hälften av ungdomarna från gruppen gymnasium/grundskola tar helt avstånd från påståendet, medan endast under en femtedel av högskola/universitetsgruppen svarar detsamma. Eftersom *P*-värdet är högre än 0,05 får vi förkasta den här hypotesen med. Det går dock att se att det finns tendenser till skillnader i gruppen. Ungdomarna med föräldrar med högskola/universitetsbakgrund drar sig lite mer mot de instämmande alternativen eller att det inte helt vill ta avstånd från det. Utifrån Bourdieus teori kring habitus och kulturellt kapital kunna funderas över. Påverkan att söka sig emot utbildning eller eventuellt något som är bättre och finare skulle enligt tolkning av Bourdieus teorier fungera som en viss inverkan för dessa ungdomar. Ungdomarna med lägre utbildningsbakgrund hos föräldrarna har möjligtvis ett annat habitus, där påverkan från föräldrar möjligtvis är något mindre.

5. Diskussion

I uppsatsen har vi försökt undersöka förutsättningar för att ta sig in på arbetsmarknaden för ungdomar som är på väg att avsluta gymnasieskolan. Vi har analyserat dessa förutsättningar både utifrån könstillhörighet samt vilken utbildningsbakgrund ungdomarnas föräldrar har. Tidigare forskning ledde oss in på att avgränsa oss mot de ungdomar som är på väg att avsluta en praktiskt inriktad gymnasieutbildning. Detta då de är till större del aktuella för ett arbetsmarknadsinträde efter skolan än vad ungdomar som läser mer högskoleförberedande gymnasieutbildningar. Utifrån vår enkätundersökning har vi analyserat resultatet med hjälp av Pierre Bourdieus teorier om habitus och kapital. Bourdieus teorier har överlag fungerat som ett bra stöd till analysen av de resultat vi har fått av undersökningen. Överförbarheten till hans teorier har dock vid några tillfällen varit lite svår, framförallt vid de resultat som har visat små skillnader mellan grupper. Vi anser nog slutligen att teorierna har fungerat som en bra hjälp till analysen snarare än att den gett oss alla svar till de resultaten vi har fått.

I vår undersökning har vi inte kunna se många tydliga tendenser att det skulle vara stora skillnader kring förutsättningar för ett arbetsmarknadsinträde utifrån kön eller av föräldrars utbildningsbakgrund. Av våra 15 hypoteser som är utvalda till uppsatsen berörde åtta av dem kön och sju av dem utbildningsbakgrund. Vid starten av vår undersökning trodde vi att det skulle vara större skillnader mellan killarna och tjejerna än vad resultatet har visat. Detta baserat vi främst på att vi på tror att det finns ett samhällsklimat som påverkar könen på olika sätt. Främst genom vad som i samhället räknas vara ”kvinnligt” eller ”manligt”. När det gäller vilken roll föräldrarnas utbildningsbakgrund hade för påverkan hade vi ingen direkt uppfattning utan var beredda på att få väldigt olika resultat.

Som nämnt har undersökningens resultat inte visat på jättestora skillnader mellan grupper. Vissa små tendenser har dock kunnat skönjas vid en del frågor, framförallt utifrån kön snarare än föräldrarnas utbildningsbakgrund. När vi använt oss av kön som mätning av hypoteser så har vi främst sett skillnader mellan killarna och tjejerna vid de frågor som har varit ställda om direkta förväntningar kring ett närliggande arbetsmarknadsinträde. Vid dessa frågor har killarna och tjejerna svarat något olika medan vid de frågorna som rör påverkan, erfarenhet och oro har de svarat liknande överlag. Vi har kunnat utläsa att killarna verkar vara något mer angelägna om att komma ut i arbetslivet än vad tjejerna är och de ser ut att ha mer klart för sig vad de vill arbeta med i framtiden. Det kan tänkas att just denna angelägenhet om att komma

ut i arbetslivet borde skapa en fördelaktig situation för killarna gentemot tjejerna när det gäller att komma ut i arbetslivet. Detta motsäger dock den statistik som finns gällande ungdomsarbetslöshet, som visar att unga killar är i större del i arbetslöshet än vad unga tjejer är. Det skulle därför kunna gå att argumentera för att rent logiskt borde tjejerna vara mer intresserade av att komma ut i arbetslivet än killarna om man ska följa den statistik som finns. En eventuell svårighet för killarna i förhållande till sin inställning till arbetslivet skulle kunna vara att vid eventuell arbetslöshet hamnar de kanske i en svårare situation än vad tjejer gör. Tjejerna kan ha lättare att anpassa sig till rådande arbetssituation och klarar kanske av en period av arbetslöshet bättre än vad killarna skulle göra då de är mer öppet inställda. Killarna binder kanske mer upp sig vid tanken till arbete och har därmed möjligtvis mindre alternativ vid ett eventuellt misslyckande. Som vi nämner i problemformuleringen finns det forskning som visar att det finns faror med att få en ”dålig start” vid de första försöken till ett arbetsmarknadsinträde. Många ungdomar löper stora risker att bli mer passiviserade och inaktiva, samt att de som hamnar i arbetslöshet tidigt efter skolan löper större risk att hamna i ett långvarigt utanförskap från arbetsmarknaden än vad andra ungdomar gör.

Vid problemformuleringen i uppsatsen beskriver Verica Stojanovic (2001) olika inställningar kring arbetsmotivation, där det enligt henne finns två kategorier av ungdomar när kommer till deras inställning till arbete. Antingen har de en självutvecklande syn där den egna personen är mer i fokus eller har de en mer instrumentell syn där arbetet mer ses som en nödvändighet än något som ska vara självutvecklande. Med vårt resultat i åtanke ser vi en tendens hos killarna i undersökningen mot att ha en mer instrumentell syn på sitt förhållande till arbete, då de visar mindre ”kräsenhet” i förhållande till arbete. Tjejerna som grupp visar kanske mer tecken mot en mer självutvecklande syn på förhållande till arbete. De verkar vara mer noga med vad de ska arbeta med och kan i mindre grad tänka sig att jobba med vad som helst.

Vi har i undersökningen försökt ställa ett flertal frågor som skulle vara möjliga att kunna analysera utifrån Bourdieus teorier om kapital och habitus. En av dem var frågan om ungdomarna läser böcker på sin fritid. Utifrån det kulturella kapitalet skulle detta kunna ge en indikation på vilken tillgång till det kulturella kapitalet ungdomarna har. Vi fann ingen större skillnad mellan könen som analysen visar, men att 70 % av ungdomarna sällan eller aldrig läser böcker förvånade oss en aning. Siffran var även låg när frågan jämfördes genom föräldrars utbildningsbakgrund. Det kan vara vanligt att tänka sig att ungdomar som kommer mer från en ”akademikerbakgrund” har större tillgång till detta kapital än vad ungdomar som

kommer från ”arbetarbakgrund” har, men vi kunde som sagt inte se några sådana tendenser till detta av resultatet. Tillgång till böcker skulle kunna ge analysmaterial till olikheter i förutsättningar som vi menar kan ha påverkan på ungdomarnas möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Ytterligare en intressant fråga som vi hade förväntat oss större skillnader i var frågan kring påverkan av val av gymnasieprogram. Denna fråga skulle kunna ge en indikation på hur påverkbara ungdomarna känner att de är, vilket kan ha inverkan senare vid ett arbetsmarknadsinträde. Som analysen av tabellen visar fanns det ingen större skillnad mellan killar och tjejer. Även om det var totalt cirka hälften som kände påverkan fanns det inga tendenser att det berodde på vilket kön respondenterna har. Vi hade inte förväntat oss några större skillnader heller bland könen utan trodde snarare på en tydligare skillnad utifrån utbildningsbakgrund, men även där fanns det inga tydliga skillnader mellan grupper. Anledningen till att vi trodde på större skillnad genom utbildningsbakgrund då eventuella skillnader i ekonomiskt och kulturellt kapital skulle ha påverkat utbildningsvalet. Vid frågor om erfarenhet av arbete blev vi överraskade att det var så stor andel som hade erfarenhet av arbete både bland tjejerna och bland killarna. En erfarenhet som kan stå ungdomarna väl vid ett arbetsmarknadsinträde. Trots detta visar man dock överlag en oro över att bli arbetslösa efter gymnasiet oavsett kön eller föräldrars utbildningsbakgrund. En oro som kanske inte är helt obefogad eftersom statistiken talar om en hög ungdomsarbetslöshet och att vi i nuläget befinner oss i en lågkonjunktur kan ytterligare förstärka oron för arbetslöshet.

När det kommer till att arbeta med något som liknar det ens föräldrar arbetar med ställer sig tjejerna mer positivt än killarna till att följa föräldrarnas fotspår. Frågan är utformad för att ytterligare kunna analysera kring påverkan. I den ålder respondenterna är kan att arbeta med samma sak som föräldrarna ses som mindre attraktivt, det kanske inte är något drömyrke det handlar om. Påverkan i det här fallet kan handla om att föräldrarna styr in barnen på utbildningar som liknar deras egna för att de vet att det finns arbetsmöjligheter inom det yrkesområdet. Vi kan se en tendens utifrån utbildningsbakgrund att de som svarade instämmande var till största del från universitet/högskola gruppen samt att gymnasium/grundskola gruppen var klart överrepresenterade i den helt avståndstagande kategorin. Vi hade förväntat oss en liten skillnad och trodde att de med lägre utbildningsnivå skulle ta mer avstånd från att arbeta med något som deras föräldrar arbetar med. Utifrån Bourdieus teori om kulturellt kapital kan man tänka sig att det finns en önskan hos de med lägre utbildning att söka sig till bättre arbeten och skapa en framtid som anses bättre än föräldrarnas.

Sammanfattningsvis har vi kommit fram till att killarna i undersökningen är aningen mer klara över vad de vill arbeta med medan tjejerna har en något mer tillbakadragen inställning till arbetslivet. Vad detta beror på är svåranalyserat, möjligen finns det skillnader i arbetsmöjligheter bland programmen. Killarna som till största del läste på något av de fordonsinriktade programmen vid undersökning har kanske tydligare inriktade arbetsmöjligheter än vad tjejerna har vid barn- och fritidsprogrammet eller omvårdnadsprogrammet. Samtidigt har ju killarna som vi nämnt visat en större öppenhet till att ta ”vilket jobb som helst”. Möjligtvis finns det en större hunger bland killarna att tjäna pengar medan tjejerna fokuserar något mer mot självutvecklande och trivsel. Vi har som sagt inte funnit några enorma eller världsförändrande skillnader mellan könen förutsättningar till att ta sig in på arbetsmarknaden, mer än vissa tendenser till oliktankande. De ändå övergripande likheterna mellan könen skulle kunna tolkas att skillnader snarare är individbaserade än utifrån kön. Möjligen är dessa ungdomar oavsett könstillhörighet, som läser de praktiskt inriktade gymnasieprogrammen mer lika i sina förutsättningar jämfört med ungdomar som läser andra gymnasieprogram. Dessa ungdomar delar kanske mer liknande värderingar och intressen kring förhållande till arbete. Tanken till vidare studier är nog inte lika aktuellt överlag, vilket skulle kunna göra att det är mer de praktiska intressena som dessa ungdomar delar blir det som blir mer avgörande. Beträffande utbildningsbakgrund från föräldrarna var det till och med svårare här att se skillnader vid frågor kring förutsättningar bland grupper. Det kan funderas kring hur pass påverkbara ungdomarna är utav deras föräldrars utbildningsbakgrund. Möjligen är inflytande från annat håll viktigare som till exempel med vänner och bekanta. Delande av intressen i ungdomarnas sociala omgivning utanför familjen kan möjligtvis ge större påverkan. En annan aspekt är att fundera över att de ungdomar som har sökt sig till de praktiskt inriktade gymnasieprogrammen har redan vid det valet visat att de inte har för avsikt att följa någon av deras föräldrars fotspår, genom att de flesta troligen inte har avsikt att söka sig till högre studier.

Avsikten har inte varit att jämföra kön och utbildningsbakgrund med varandra utan snarare se om det fanns skillnader inom kön och utbildningsbakgrund när det gäller strategier. Under arbetets gång har det dock varit lockande att göra jämförelser, men vi har till slut försökt hålla fast vid vår grundtanke. Efter insamlat resultat och analys kan vi se att kön som sagt har visat något större skillnader än vad utbildningsbakgrund har gjort. Som vi har nämnt tidigare i uppsatsen tittar vi på förväntningar och förutsättningar för ett framtida arbetsmarknadsinträde

och täcker då inte in hur den faktiska handlingen för att ta sig in på arbetsmarknaden kommer se ut. Ungdomarnas förutsättningar vid ett arbetsmarknadsinträde kan möjligtvis förändras i framtiden för dessa ungdomar. När det väl har slutat skolan och ska stå inför arbetsmarknadsinträdet kan säkert både positiva och negativa erfarenheter i form av framgångar eller motgångar påverka deras inställning och attityd kring arbetsmarknaden. Trots att flertalet hade erfarenhet av arbete, så har säkert många känt skolan som en trygghet att falla tillbaka på. Vi tycker också att vi kan tyda av undersökningsmaterialet att ungdomarna i undersökningen har visat ganska bra kunskap om arbetsmarknaden, genom att de verkar medvetna om att situationen för deras åldersgrupp är ganska tuff. Studier som visar på långvariga konsekvenser för många ungdomar som hamnar i tidig arbetslöshet är då självklart oroväckande.

6. Referenslista:

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2008) ”Etiska reflektioner”. I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans & Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red) (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur

Angelin, Anna (2009). *Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Lund: Lunds Universitet

Bourdieu, Pierre (1999). *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos

Bourdieu, Pierre (2004). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos

Bourdieu, Pierre (2011) ”The forms of capital”. I Sadovnik, Alan R, (red) *Sociology of education. A critical reader*. New York: Routledge

Broadly, Donald (1988) *Kulturens fält. Om Pierre Bourdieus sociologi*. (Elektronisk)
Från <http://people.dsv.su.se/~jpalme/society/pierre.pdf> (2011-11-09)

Broadly, Donald (2000) *Skolan under 1990-talet. Sociala förutsättningar och utbildningsstrategier*. (Elektronisk)
<http://www.skeptron.uu.se/broadly/sec/sec-27.pdf> (2011-12-05)

Brzinsky-Fay, Christian (2007) “Lost in Transition? Labour Market Entry Sequences of SchoolLeavers in Europe” *European Sociological Review* VOLUME 23 NUMBER 4 2007
409–422

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Giddens, Anthony (2003). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur

Högskoleverket Rapport 2008:20. *Kvinnor och män i högskolan* (Elektronisk)
<http://www.hsv.se/download/18.6923699711a25cb275a8000278/0820R.pdf> (2011-11-08)

Jacobsson, Gunnel (2005) *On the threshold of adulthood*. Stockholms universitet:
Pedagogiska institutionen

Kolev, Alexandre & Saget, Catherine (2005) "Understanding youth labour market disadvantage: Evidence from south-east Europe" *International Labour Review*; 2005, Vol. 144 Issue 2, p161-187, 27p, 8 Charts, 8 Graphs

Levin, Claes (2008) "Att undersöka det sociala-några ingångar". I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans & Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red) (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur

Nationalencyklopedin, Kvantitativ metod <http://www.ne.se/lang/kvantitativ-metod> (2011-11-24.)

Nordström Skans, Oskar (2004) Rapport 2004:13 IFAU *Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?* (Elektronisk)
<http://www.ifau.se/upload/pdf/se/2004/r04-13.pdf> (2011-11-01)

Nordström Skans, Oskar (2009) *Varför är den svenska ungdomsarbetslösheten så hög?* (Elektronisk).
<http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.1166db0f120540fe0498000209110/090609+Nordstr%C3%B6m+Skans.pdf> (2011-11-01)

Olofsson, Jonas (2010) *TCO granskar: Utbildningsgaranti- en väg till arbete* (Elektronisk)
http://www.tco.se/FileOrganizer/TCOs%20webbplats/Publikationer/rapporter/0910%20Utbildningsgaranti%20%E2%80%93%20en%20v%C3%A4g%20till%20arbete_w.pdf (2011-10-27)

Skawonius, Charlotte (2005) *Välja eller hamna: det praktiska sinnet, familjers val och elevers spridning på grundskolor*. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms Universitet. (Elektronisk) Från <http://www.avhandlingar.se/avhandling/d2a65cfa7c/> (2011-11-11)

Socialstyrelsen, Social Rapport 2010 (Elektronisk)

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/17957/2010-3-11.pdf> (2011-11-04)

Statistiska Centralbyrån(2009) *Arbetslösheten bland ungdomar- vad säger egentligen statistiken?* (Elektronisk)

http://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0001_2009K03_TI_02_A05TI0903.pdf (2011-11-16)

Statistiska Centralbyrån (2010) *Arbetskraftsundersökningarna(AKU) 2010* (Elektronisk)

http://www.scb.se/Statistik/AM/AM0401/2010A01/AM0401_2010A01_SM_AM12SM1101.pdf

(2011-11-16)

Stojanovic, Verica (2001) *Unga arbetslösas ansikten - identitet och subjektivitet i det svenska och danska samhället*. Lund: Sociologiska institutionen

Støren, Liv Anne, Opheim, Vibeke & Helland, Håvard (2009) "Getting through closed doors? Labour market entry among ethnic minority and majority youth with low levels of formal education", *Journal of Education and Work*, 22:4, 261-282

Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer* (Elektronisk)

http://www.ibl.liu.se/student/bvg/filarkiv/1.77549/Forskningsetiska_principer_fix.pdf (2011-12-05)

Wahlgren, Lars (2008) *SPSS steg för steg*. Lund: Studentlitteratur

Ylvisaker, Signe (1994) "Pierre Bourdieu- Consumption and social work". I Dahlgren, Lars & Kristiansson, Arne (red). *Moderna klassiker och Socialt arbete* antologin. Umeå: Umeå Universitet

Åslund, Olof, Eriksson, Robert, Nordström Skans, Oskar & Sjögren, Anna (2006) *Fritt inträde? Ungdomars och invandrades väg till det första inträdet*. Stockholm: SNS Förlag (Elektronisk)

<http://www.sns.se/sites/default/files/rapport-vr-2006.pdf> (2011-12-14)

7. Bilagor

7.1 Bilaga 1- Informationsblad till elever

Hej,

Vi kommer från Socialhögskolan i Lund, där vi läser vid sjätte terminen på Socionomprogrammet. Vi håller för tillfället på med att skriva en kandidatuppsats om ungdomar/unga vuxnas inträde på arbetsmarknaden. I uppsatsen ska vi göra en undersökning, där vi har valt att skriva ihop en enkät som riktar sig till sista års gymnasieelever.

I enkäten ställer vi frågor kring dig som person främst genom dina egna tankar, förväntningar och upplevelser. Det ställs även några frågor kring din omgivning i form av familj, vänner m.m. Enkäten är utformad med frågor som till största del kräver korta svar eller att du ringar in det alternativ som stämmer mest överens för dig. Enkäten är anonym och dina svar kommer endast användas som en statistisk sammanställning tillsammans med alla de andra svaren vi får. Statistiken kommer sedan finnas i vår uppsats som kommer finnas tillgänglig på internet via Lunds universitet.

Vissa av frågorna kan uppfattas som personliga så försök att fylla i enkäten individuellt och hålla dina egna svar för dig själv. Vi hade varit oerhört tacksamma om du hade velat ta dig tid och svara på vår enkät som uppskattningsvis tar emellan 5-10 minuter att fylla i.

Vänliga Hälsningar

Anders Tegner & Sven Josefsson

Kontakt:

rhk05ate@student.lu.se

Handledare: Håkan Johansson

hakan.johansson@soch.lu.se

7.2 Bilaga 2- Informationsblad till skola

Hej!

Vi är två killar som läser sjätte terminen på Socialhögskolan i Lund och just nu håller vi på och skriver vår kandidatuppsats. Den handlar om unga vuxnas upplevelser om inträdet på arbetsmarknaden och om det går att urskilja några skillnader mellan killar och tjejers förutsättningar för att ta sig in på arbetsmarknaden. För att undersöka unga vuxnas upplevelser genomför vi en enkätundersökning riktad till sistaårselever på ett praktiskt inriktat gymnasieprogram. Anledningen till att vi valt att fokusera på elever som utbildar sig praktiskt är att de linjerna inte är högskoleförberedande vilket gör att yrkeslivet ligger närmre i framtiden. Det är just dessa ungdomar vi är intresserade av att undersöka.

Frågorna vi ställer handlar i största del om ungdomarnas tankar kring utbildning och yrkesliv men även vilken utbildning och vilka yrken deras föräldrar har. All medverkan är naturligtvis anonym och helt frivillig. Ifyllningen av enkäten tar ungefär 5 -10 minuter.

Vi hoppas ni tycker vår undersökning verkar intressant och vore tacksamma om vi fick lov att undersöka era elever. Vår tanke är att komma ut i skolorna och dela ut enkäten på plats, eftersom vi tycker det är en viktig del i undersökningen.

Vänliga hälsningar

Anders Tegner & Sven Josefsson

Kontakt:

rhk05ate@student.lu.se

Handledare: Håkan Johansson

hakan.johansson@soch.lu.se

7.3 Bilaga 3- Enkät

ENKÄT

Födelseår _____

Kön _____

Vilken gymnasieutbildning går du? _____

Inledande frågor – RINGA in de svarsalternativ som överensstämmer för dig vid varje fråga.

1. Är du född i Sverige? Ja Nej

2. Är du svensk medborgare? Ja Nej

3. Är någon av dina föräldrar födda utanför Sverige?

Ingen av dem En av dem Båda Vet ej

4. Vad har din pappa för högsta utbildning?

Grundskola Gymnasium Högskola/Universitet Vet ej

5. Vad har din mamma för högsta utbildning?

Grundskola Gymnasium Högskola/Universitet Vet ej

6. Vad arbetar din pappa med? (Är din pappa arbetslös, sjukskriven eller på annat sätt ej i arbete hoppar du över denna fråga. Om du inte vet, skriver du Vet ej)

Svar _____

7. **Vad arbetar din mamma med?** (Är din mamma arbetslös, sjukskriven eller på annat sätt ej i arbete hoppar du över denna fråga. Om du inte vet, skriver du Vet ej)

Svar: _____

8. **Hur mycket uppskattar du att din pappa har i inkomst i månaden innan skatt?** (med inkomst ingår lön, a-kassa, bidrag osv.)

Cirka:

10 000 - 15 000 20 000 25 000 30 000 40 000+

Vet ej

9. **Hur mycket uppskattar du att din mamma har i inkomst i månaden innan skatt?** (med inkomst menar vi lön, a-kassa, bidrag osv.)

Cirka:

10 000 - 15 000 20 000 25 000 30 000 40 000+

Vet ej

10. **Hur ofta läser du böcker på din fritid som inte är skolböcker?**

Ofta

Ibland

Sällan

Aldrig

11. **Känner du att du har påverkats av din omgivning i ditt val av gymnasieutbildning?**

Ja

Nej

12. *Ringade du in NEJ på 11, hoppar du över denna fråga och går till fråga 13.
Ringade du in JA, fortsätter du och ringar in vilken eller vilka som har påverkat dig.*

Familj

Vänner

Skola

Annat

13. **Har du eller har du haft ett arbete där du fått lön?**

Ja

Nej

Vid denna fråga vill vi att du rankar ALLA svaren från 5-1,

14. Hur viktigt tror du nedanstående alternativ är för att få ett arbete?

(5= Väldigt viktigt, 4= Viktigt, 3 = ganska viktig, 2 = mindre viktigt, 1= Inte viktigt alls)

Att ha utbildning:

5 4 3 2 1

Att ha arbetslivserfarenhet

5 4 3 2 1

Att ha egna kontakter:

5 4 3 2 1

Vara i kontakt med arbetsförmedlingen:

5 4 3 2 1

Att på egen hand söka arbete:

5 4 3 2 1

Vid de avslutande frågorna ställer vi några påståenden som vi vill att du rankar genom att svara utifrån följande svarsalternativ: Instämmer helt, Instämmer delvis, Vet inte/har ingen åsikt, Tar delvis avstånd, Tar helt och hållet avstånd

(Ringa in ett av svarsalternativen som överensstämmer mest med din egen uppfattning!)

15. Jag känner att jag har bra kunskap om hur man gör för att få ett arbete.

Instämmer helt Instämmer delvis Vet inte/har ingen åsikt

Tar delvis avstånd Tar helt och hållet avstånd

16. Jag känner mig orolig för att jag inte ska få ett arbete efter skolan.

Instämmer helt Instämmer delvis Vet inte/har ingen åsikt

Tar delvis avstånd Tar helt och hållet avstånd

17. Arbete är viktigt för mig.

Instämmer helt Instämmer delvis Vet inte/har ingen åsikt

Tar delvis avstånd Tar helt och hållet avstånd

18. Jag ser fram emot att börja arbeta när jag är klar med gymnasiet.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet inte/har ingen åsikt
Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	

19. Det viktigaste är att jag får ett arbete så snabbt som möjligt efter gymnasiet. Det spelar inte så stor roll om det är ett arbete som intresserar mig eller inte.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet inte/har ingen åsikt
Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	

20. Vilken lön jag får är mycket avgörande för vilket arbete jag kan tänka mig ta efter gymnasiet.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet inte/har ingen åsikt
Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	

21. Jag har sedan länge vetat vad jag vill arbeta med efter skolan.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet inte/har ingen åsikt
Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	

22. Det jag verkligen vill jobba med liknar det någon av mina föräldrar arbetar med.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet inte/har ingen åsikt
Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd	

Vi tackar så mycket för att du tog dig tid och svarade på vår enkät!

/ Anders Tegner och Sven Josefsson. Socialhögskolan, Lund